

● Maków Podhalański, 2025

STRATEGIA ROZWOJU GMINY MAKÓW PODHALAŃSKI

2025-2035

Spis treści

Wstęp	4
1. Wprowadzenie	5
1.1 Uwarunkowania prawne.....	5
1.2 Metodyka opracowania strategii	7
1.3 Komplementarność	8
1.3.1 Obszary Strategicznej Interwencji	10
1.3.2 Spójność z dokumentami z zakresu prawa wodnego	11
1.4 Charakterystyka Gminy Maków Podhalański.....	16
1.5 Wnioski z diagnozy gminy.....	17
1.6 Analiza SWOT.....	21
2. Część strategiczna.....	24
2.1 Wizja i misja rozwoju gminy w perspektywie 2035 roku.....	24
2.2 Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym	26
2.3 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	38
2.3.1. Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych	39
2.3.2. Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych	41
2.3.3. Główne elementy infrastruktury społecznej	42
2.3.4. Główne elementy infrastruktury technicznej	43
2.3.5. System powiązań przyrodniczych	45
2.4 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.....	49
2.5 Oczekiwane rezultaty planowanych działań	55
3. System wdrażania strategii	57
3.1 Realizacja, monitoring, ewaluacja i aktualizacja strategii.....	57
3.2 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	60
3.3 Finansowanie strategii.....	61
3.4 Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	65
3.5 Ewaluacja ex-ante	65
Załącznik nr 1 Mapy ryzyka i zagrożenia powodziowego	70
Spis tabel i grafik.....	76

Wstęp

Strategia Rozwoju Gminy Maków Podhalański na lata 2025-2035 powstała z myślą o wyznaczeniu długoterminowych kierunków rozwoju gminy. Dokument ten definiuje wizję, misję oraz kluczowe cele strategiczne, których realizacja ma zapewnić zrównoważony rozwój w czterech głównych obszarach: społecznym, gospodarczym, przestrzennym oraz środowiskowo-klimatycznym. Strategia pełni funkcję narzędzia wspomagającego skuteczne zarządzanie zasobami i potencjałem gminy, umożliwiając podejmowanie skoordynowanych, przemyślanych działań rozwojowych.

Struktura dokumentu opiera się na trzech głównych częściach. Pierwsza z nich przedstawia kontekst prawny oraz odniesienia do kluczowych dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym i krajowym – ze szczególnym uwzględnieniem *Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”*. Strategia Gminy Maków Podhalański została opracowana w sposób zapewniający jej spójność z dokumentami wyższego rzędu, co zwiększa skuteczność realizacji założonych celów. W tej części zawarto również diagnozę społeczno-gospodarczą oraz analizę SWOT, która wskazuje na mocne i słabe strony gminy, a także identyfikuje szanse i zagrożenia wynikające z jej otoczenia. Druga część dokumentu ma charakter planistyczny. Zawiera sformułowaną misję i wizję rozwoju gminy, cele strategiczne, kierunki działań oraz model funkcjonalno-przestrzenny, który obrazuje zamierzenia rozwojowe w układzie przestrzennym, a jego uzupełnieniem są rekomendacje dotyczące kształtowania polityki przestrzennej. W trzeciej części zawarto mechanizmy wdrażania strategii, monitoringu, ewaluacji i aktualizacji, a także potencjalne źródła finansowania zaplanowanych działań.

Strategia odpowiada na realne potrzeby mieszkańców i stanowi fundament dla spójnego, zrównoważonego rozwoju Gminy Maków Podhalański. Została przygotowana w modelu partycypacyjno-eksperckim, co oznacza, że w proces jej tworzenia zaangażowani byli zarówno przedstawiciele Urzędu Gminy Maków Podhalański, mieszkańcy, jak i eksperci zewnętrzni. Jako nadrzędny dokument planistyczny gminy, strategia wyznacza ramy dla podejmowania decyzji rozwojowych i ma na celu poprawę jakości życia lokalnej społeczności w perspektywie kolejnych dziesięciu lat.

1. Wprowadzenie

1.1 Uwarunkowania prawne

Podstawę do opracowania *Strategia Rozwoju Gminy Maków Podhalański na lata 2025-2035* stanowi Uchwała nr IV.38.2024 Rady Miejskiej w Makowie Podhalańskim z dnia 17 lipca 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Maków Podhalański na lata 2025-2035 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji.

Kształt i strukturę niniejszego dokumentu definiuje przede wszystkim Ustawa z dnia marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.). Według zapisów wskazanej ustawy, strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej oraz zawiera:

- *cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym;*
- *kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;*
- *oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia;*
- *model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, rozumiany jako docelowy układ elementów składowych przestrzeni, w tym:*
 - *strukturę sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych,*
 - *system powiązań przyrodniczych,*
 - *główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych,*
 - *główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej;*
- *ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie:*
 - *zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu,*
 - *zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,*
 - *kierunków zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej,*
 - *zasad lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130 z późn. zm.),*
 - *zasad lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego,*

- *kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej,*
- *zasad lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW,*
- *zasad lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,*
- *zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej,*
- *zasad kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji;*
- *obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 566 z późn. zm.) wraz z zakresem planowanych działań;*
- *obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań;*
- *system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;*
- *ramy finansowe i źródła finansowania¹.*

Z uwagi na fakt, że strategia powinna być dokumentem silnie uspołecznionym, przepisy prawne wymagają przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami gminy, sąsiednimi gminami i ich związkami, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi oraz z Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w Krakowie. Ponadto projekt strategii był konsultowany z Zarządem Województwa Małopolskiego, który wydał opinię dotyczącą sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie. Wymogi te wynikają z art. 6 ust. 3 Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2025 r. poz. 198 z późn. zm.).

Zgodnie z art. 46 ust. 1 Ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 z późn. zm.), przy opracowaniu strategii rozwoju wymagane jest przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Niniejsza strategia zawiera wszystkie obligatoryjne elementy wskazane w stosownych ustawach. Ponadto została przygotowana zgodnie z najlepszymi praktykami i wskazówkami, które zostały zawarte w dokumencie pn. *Poradnik Praktyczny. Strategia Rozwoju Gminy* opracowanym na zlecenie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej.

¹ Art. 10e pkt 3 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.).

1.2 Metodyka opracowania strategii

W procesie opracowywania *Strategii Rozwoju Gminy Maków Podhalański na lata 2025–2035* wykorzystano zróżnicowane metody badawcze oraz narzędzia analityczne, dostosowane do charakteru i celów dokumentu. Poniżej przedstawiono poszczególne etapy prac nad strategią.

Analiza desk research

Analiza typu desk research, czyli analiza danych wtórnych, polegała na zebraniu i ocenie dostępnych informacji statystycznych oraz jakościowych. Dane te pochodziły m.in. z zasobów Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy w Suchej Beskidzkiej, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Makowie Podhalańskim, a także z dokumentów o charakterze strategicznym i diagnostycznym odnoszących się do Gminy Maków Podhalański. Zgromadzone informacje zostały poddane selekcji pod kątem ich przydatności do opracowania diagnozy – stanowiły one podstawę do sformułowania wniosków dotyczących analizowanego obszaru.

Badania ankietowe

Z uwagi na społeczny charakter strategii, istotnym elementem procesu jej opracowania była partycypacja mieszkańców. W celu uwzględnienia ich głosu przeprowadzono badania ankietowe z wykorzystaniem dwóch metod: CAWI (Computer Assisted Web Interview – ankieta online) oraz PAPI (Paper and Pencil Interview – tradycyjna ankieta papierowa, dystrybuowana w zależności od potrzeb). Badanie zrealizowano w kwietniu i maju 2025 roku, a udział w nim wzięło 428 mieszkańców Gminy Maków Podhalański. Ankieta obejmowała zagadnienia związane z funkcjonowaniem gminy, takie jak ochrona środowiska, usługi społeczne, edukacja, a także mocne i słabe strony gminy z perspektywy jej mieszkańców. Choć badanie nie miało charakteru reprezentatywnego – ze względu na brak losowego doboru respondentów – zgromadzone dane dostarczyły cennych informacji na temat dominujących opinii, społecznych oczekiwań i preferowanych kierunków rozwoju.

Badania jakościowe

Badania przyjęły formę warsztatów moderowanych przez ekspertów SWIG DELTA PARTNER, które zostały przeprowadzone wśród przedstawicieli Urzędu Miejskiego w Makowie Podhalańskim, Rady Miejskiej, podmiotów samorządowych i mieszkańców gminy. Warsztaty odbyły się w maju 2025 r. Uzyskane informacje pozwoliły na rozbudowę części diagnostycznej i stanowiły istotny wkład w tworzenie strategii.

Analiza SWOT

Analiza SWOT jest narzędziem strategicznym umożliwiającym ocenę wewnętrznych zasobów i ograniczeń gminy (mocnych i słabych stron) oraz identyfikację zewnętrznych czynników sprzyjających lub utrudniających jej rozwój (szans i zagrożenia). Wyniki tej analizy stanowiły podstawę do określenia celów strategicznych oraz kierunków działań zawartych w niniejszym dokumencie.

Opracowanie misji i wizji

Misja nakreśla ogólny kierunek działań władz gminy, cel nadrzędny i jest uzasadnieniem przyjęcia określonych celów strategicznych. Wizja stanowi natomiast opis pożądanego stanu gminy w perspektywie długookresowej.

Sformułowanie celów i kierunków działań

Cele strategiczne oraz kierunki działań zostały określone w oparciu o kompleksową diagnozę sytuacji Gminy Maków Podhalański, obejmującą zarówno badania ilościowe i jakościowe, jak i analizę SWOT. Stanowią one odpowiedź na zidentyfikowane problemy i deficyty rozwojowe, a jednocześnie umożliwiają wykorzystanie atutów i przewag konkurencyjnych gminy. Sformułowane cele są ściśle powiązane z wcześniej opracowaną misją i wizją rozwoju Gminy Maków Podhalański.

Opracowanie modelu funkcjonalno-przestrzennego

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej to ilustracja i graficzne przedstawienie założeń zawartych w dokumencie. Przedstawia główne elementy strategii i planowane zmiany, a jego opracowanie w formie graficznej sprawia, że jest bardziej przystępny w odbiorze.

Opracowanie części wdrożeniowej

Część wdrożeniowa strategii koncentruje się na mechanizmach zapewniających skuteczną realizację jej założeń, takich jak monitoring, ewaluacja oraz aktualizacja dokumentu. Narzędzia te pozwalają na bieżące śledzenie postępów i dostosowywanie działań do zmieniających się warunków. W rozdziale tym określono również podmioty odpowiedzialne za wdrażanie strategii, ich zadania oraz zasady współpracy. Dodatkowo zawarto wytyczne dotyczące opracowywania dokumentów wykonawczych oraz informacje o możliwych źródłach finansowania planowanych działań.

Przeprowadzenie procedury środowiskowej

Stanowi ostatni etap prac nad strategią. Zapisy strategii podlegają weryfikacji przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Krakowie, którzy oceniają czy zaproponowane w dokumencie przedsięwzięcia uwzględniają kwestie związane ze środowiskiem w wystarczającym stopniu i czy konieczne jest opracowanie prognozy oddziaływania na środowisko.

1.3 Komplementarność

Strategia Rozwoju Gminy Maków Podhalański na lata 2025-2035 została przygotowana w sposób zapewniający jej zgodność z kluczowymi dokumentami strategicznymi na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym. Zachowanie spójności celów i kierunków działania pozwala traktować ją jako uzupełnienie obowiązujących polityk rozwojowych, co sprzyja ich skuteczniejszej realizacji oraz zwiększa efektywność podejmowanych działań. Dokument odnosi się do założeń zawartych m.in. w następujących strategiach i planach:

- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),

- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”,
- Regionalny plan transportowy Województwa Małopolskiego na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030 roku,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego,
- Program Rozwoju Powiatu Suskiego na lata 2021-2030,
- Strategia Euroregionu Beskidy na okres 2021-2027 z wizją do 2030 roku,
- Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Stowarzyszenia LGD „Podbabiogórze” na lata 2023-2027,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Maków Podhalański, które obowiązuje do 30 czerwca 2026 r., później zostanie zastąpione Planem Ogólnym.

Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” została przyjęta uchwałą nr XXXI/422/20 z dnia 17 grudnia 2020 r. przez Sejmik Województwa Małopolskiego. Jest kluczowym dokumentem strategicznym na poziomie regionalnym, który pełni istotną rolę przy opracowywaniu strategii rozwoju dla miast i gmin województwa. Przytoczona strategia prezentuje działania skierowane do całego województwa, jak również obszary strategicznej interwencji (OSI) i model struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa. Ponadto wskazuje na cel nadrzędny, który brzmi: *Małopolska regionem zrównoważonego rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i terytorialnym*. Poniżej wskazano pięć obszarów tematycznych, do których przypisano cele szczegółowe i kierunki rozwoju. Poniższa tabela przedstawia logikę interwencji strategicznej na poziomie wojewódzkim.

Tabela 1 Cele i kierunki rozwoju zawarte w strategii wojewódzkiej

Obszar	Cel szczegółowy	Kierunki rozwoju
Małopolskie	Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie	1. Małopolskie rodziny 2. Opieka zdrowotna 3. Bezpieczeństwo 4. Sport i rekreacja 5. Kultura i dziedzictwo 6. Edukacja 7. Rynek pracy
Gospodarka	Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka	1. Innowacyjność 2. Konkurencyjność i przedsiębiorczość 3. Turystyka 4. Transport 5. Cyfrowa Małopolska 6. Gospodarka o obiegu zamkniętym

Obszar	Cel szczegółowy	Kierunki rozwoju
Klimat i środowisko	Wysoka jakość środowiska i dążenie do neutralności klimatycznej	1. Ograniczanie zmian klimatycznych 2. Gospodarowanie wodą 3. Bioróżnorodność i krajobraz 4. Edukacja ekologiczna
Zarządzanie strategiczne rozwojem	System zarządzania strategicznego rozwojem dostosowany do wyzwań dekady 2020–2030	1. System zarządzania strategicznego rozwojem 2. Współpraca i partnerstwo 3. Promocja Małopolski
Rozwój zrównoważony terytorialnie	Zrównoważony i trwały rozwój oparty na endogenicznych potencjałach	1. Ład przestrzenny 2. Wsparcie miast 3. Rozwój obszarów wiejskich 4. Spójność wewnątrzregionalna i dostępność

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”.

Założenia Strategii Rozwoju Gminy Maków Podhalański na lata 2025-2035 są spójne ze strategią rozwoju województwa, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2 Komplementarność strategii gminy ze Strategią Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”

Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”	Strategia Rozwoju Gminy Maków Podhalański na lata 2025-2035
Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie	Cel strategiczny 1. Wspieranie potencjału społeczno-kulturowego Gminy Maków Podhalański
Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie i dywersyfikacja lokalnej gospodarki
Wysoka jakość środowiska i dążenie do neutralności klimatycznej	Cel strategiczny 4. Podnoszenie jakości środowiska naturalnego i adaptacja do zmian klimatu
System zarządzania strategicznego rozwojem dostosowany do wyzwań dekady 2020–2030	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie i dywersyfikacja lokalnej gospodarki
Zrównoważony i trwały rozwój oparty na endogenicznych potencjałach	Cel strategiczny 3. Zrównoważony rozwój przestrzenny i funkcjonalny gminy Maków Podhalański

Źródło: opracowanie własne.

1.3.1 Obszary Strategicznej Interwencji

Według Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2025 r. poz. 198 z późn. zm.) obszary objęte strategiczną interwencją to: *określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne.*

W *Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”* wyróżniono OSI na poziomie krajowym takie jak: obszary zagrożone trwałą marginalizacją i miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze.

Ponadto wspomniana strategia definiuje OSI regionalne:

- Miejskie Obszary Funkcjonalne,
- Obszar transformacji energetycznej – Małopolska Zachodnia,
- Gminy zmarginalizowane,
- Miejscowości uzdrowiskowe,
- Obszary prawnie chronione.

Gmina Maków Podhalański nie wpisuje się w żadne z wymienionych OSI.

1.3.2 Spójność z dokumentami z zakresu prawa wodnego

Niniejsza strategia stosuje się do Ustawy z dnia 20 lipca 2017 – Prawo wodne, a dokładnie zapisów art. 315 i art. 326 dotyczących procesów gospodarowania wodami, które wskazują na konieczność uwzględnienia ich w strategii rozwoju gminy. Niniejsza strategia wykazuje zatem spójność z zapisami dokumentów krajowych takich jak:

- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły;
- Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły;
- Plan przeciwdziałania skutkom suszy

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły stanowi najważniejszy dokument z zakresu gospodarowania zasobami wodnymi. Gmina Maków Podhalański leży w obszarze dorzecza Wisły, w regionie wodnym Górnej-Zachodniej Wisły. W poniższym zestawieniu zostały ujęte informacje wynikające z II aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły², przedstawiające wykaz jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) zlokalizowanych na terenie gminy. Zapisy planu dostępne są na stronach Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Tabela 3 Charakterystyka JCWP zlokalizowanych na terenie Gminy Maków Podhalański

Kod JCWP	Nazwa	Typologia/status	Stan ogólny	Stan ekologiczny i chemiczny
RW2000042138599	Raba do zb. Dobczyce	potok lub mała rzeka fliszowa o charakterze krzemianowym/ silnie zmieniona część wód	zły	umiarkowany potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego

² Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. 2023 poz. 300).

Kod JCWP	Nazwa	Typologia/status	Stan ogólny	Stan ekologiczny i chemiczny
RW200004213419	Skawa do Bystrzanki	Potok lub mała rzeka fliszowa o charakterze krzemianowym/ naturalna część wód	zły	umiarkowany stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego
RW20000421347399	Skawa od Bystrzanki do zb. Świnna Poręba	Potok lub mała rzeka fliszowa o charakterze krzemianowym/ naturalna część wód	-	umiarkowany stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego
RW200004213473299	Paleczka	Potok lub mała rzeka fliszowa o charakterze krzemianowym/ silnie zmieniona część wód	zły	dobry potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego
RW2000042134499	Skawica	Potok lub mała rzeka fliszowa o charakterze krzemianowym/ naturalna część wód	zły	dobry stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego
RW200004213469	Stryszawka	Potok lub mała rzeka fliszowa o charakterze krzemianowym/ silnie zmieniona część wód	zły	dobry potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego

Źródło: opracowanie na podstawie: II aktualizacja Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, <http://karty.apgw.gov.pl:4200/informacje>

Gmina położona jest w obrębie dwóch jednolitych części wód podziemnych (JCWPd), które cechują się dobrym stanem ogólnym, w tym dobrym stanem chemicznym i ilościowym, i nie są zagrożone nieosiągnięciem celu środowiskowego. W obrębie gminy występuje Lokalny Zbiornik Wód Podziemnych nr 445 Zbiornik warstw Magura (Babia Góra) oraz Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 444 Dolina rzeki Skawa.

Tabela 4 Charakterystyka JCWPd zlokalizowanych na terenie Gminy Maków Podhalański

Kod JCWPd	Stan ogólny	Ocena stanu chemicznego	Ocena stanu ilościowego	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego
GW2000159	dobry	dobry	dobry	niezagrożona
GW2000161	dobry	dobry	dobry	niezagrożona

Źródło: opracowanie na podstawie: II aktualizacja Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, <http://karty.apgw.gov.pl:4200/informacje>

W Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły ustalone zostały cele środowiskowe dla wód oraz obszarów chronionych. Jako główny cel wskazano osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych, w tym co najmniej dobrego stanu lub potencjału ekologicznego i dobrego stanu chemicznego oraz osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód podziemnych, w tym dobrego stanu ilościowego i dobrego stanu chemicznego. Dla osiągnięcia celów środowiskowych opracowane zostały katalogi i zestawy działań naprawczych stanowiące załączniki do Planów gospodarowania wodami. Strategia Rozwoju Gminy Maków Podhalański na lata 2025-2035 jest komplementarna wobec

zapisów II aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły. Wśród celów niniejszej Strategii powiązanych z działaniami z II aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły można wskazać:

- Cel strategiczny 3. Zrównoważony rozwój przestrzenny i funkcjonalny gminy Maków Podhalański Kierunek działań 3.3 Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej,
- Cel strategiczny 4. Podnoszenie jakości środowiska naturalnego i adaptacja do zmian klimatu Kierunek działań 4.1 Zabezpieczenie Gminy Maków Podhalański w zakresie zmian klimatycznych oraz utrzymanie wysokich walorów środowiskowych.

Warto także wspomnieć, że na terenie Gminy Maków Podhalański występują urządzenia melioracji wodnej – sieć drenarska oraz rowy melioracyjne, których utrzymanie należy do właścicieli gruntów, a jeżeli urządzenia te są objęte działalnością spółki wodnej działającej na terenie gminy lub związku spółek wodnych, w którym jest zrzeszona spółka wodna działająca na terenie gminy – do tej spółki lub tego związku spółek wodnych. Obowiązek ten obejmuje eksploatację, konserwację oraz remont w celu zachowania funkcji urządzeń wodnych³.

Poniżej wskazano działania podstawowe i uzupełniające zidentyfikowane w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, które zostały przypisane do JCWP i JCWPd zlokalizowanych na terenie Gminy Maków Podhalański.

Tabela 5 Działania podstawowe i uzupełniające przypisane do poszczególnych JCWP i JCWPd w IIaPGW znajdujących się na terenie Gminy Maków Podhalański

Kod JCWP	Działania podstawowe	Działania uzupełniające
RW2000042138599	• Działania renaturyzacyjne. • Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta. • Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. • Uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami. • Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie dopływu zanieczyszczeń. • Analizy techniczno-ekonomiczne gospodarowania ściekami w obszarze gminy poza aglomeracjami.	• Realizacja wybranego wariantu udrożnienia cieku - działanie inwestycyjne. • Kontrola funkcjonowania urządzeń do migracji ryb. • Monitoring skuteczności istniejących urządzeń do migracji ryb. • Ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami. • Ocena wpływu budowli poprzecznych na ciągłość biologiczną i cele środowiskowe JCWP. • Analiza możliwości przebudowy budowli piętrzących w zakresie zapewniającym ciągłość

³ Zgodnie z zapisami art. 205 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2023 r. poz. 1478 ze zm.).

		biologiczną i spełnienie celów środowiskowych.
RW200004213419	• Uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami. • Analizy techniczno-ekonomiczne gospodarowania ściekami w obszarze gminy poza aglomeracjami. • Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych.	• Brak działań.
RW20000421347399	• Brak działań.	• Brak działań.
RW200004213473299	• Działania renaturyzacyjne.	• Brak działań.
RW2000042134499	• Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych. • Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta.	• Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP.
RW200004213469	• Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych. • Kontrola przestrzegania warunków stosowania środków ochrony roślin. • Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta. • Realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji leśnej w zlewni JCWP. • Opracowanie programu poprawy retencji glebowej i krajobrazowej na obszarach rolniczych w zlewni JCWP. • Realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększenia ilości i czasu naturalnej retencji wód na gruntach rolnych w zlewni JCWP.	
Kod JCWPd		
GW2000159	• Brak działań.	• Brak działań.
GW2000161		

Źródło: opracowanie na podstawie: II Aktualizacja planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, <http://karty.apgw.gov.pl:4200/informacje>

Drugim ważnym dokumentem jest Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (PZRP), którego celem jest ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej, poprzez realizację działań minimalizujące zidentyfikowane zagrożenia. PZRP podlega aktualizacji co 6 lat, w myśl art.173 ust. 19 Prawa wodnego. W dniu 23 marca 2023 r. wszedł w życie Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły stanowiący załącznik do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r. (Dz.U. 2022 r. poz. 2739), które stanowi aktualizację dotychczasowego PZRP.

W dokumencie tym wyznaczono trzy cele główne:

1. Zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego;
2. Obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego;
3. Poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym.

Zgodnie z obowiązującymi Mapami zagrożenia powodziowego⁴, na terenie Gminy Maków Podhalański zostały wyznaczone obszary szczególnego zagrożenia powodzią. W oparciu o Mapę ryzyka powodziowego⁵, Gmina Maków Podhalański jest objęta wysokim prawdopodobieństwem ryzyka powodziowego ze strony rzek: Skawa i Skawica oraz potoków: Wieprzczanka, Brzanów, Cadynka, Żarnowska Woda, Grzechynka na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%) oraz obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%). Ponadto w granicach Gminy Maków Podhalański występują obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie (0,2%), które nie stanowią obszarów szczególnego zagrożenia powodzią w myśl zapisów Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne.

W ramach PZRP planowana jest realizacja zadania pn.: „Koncepcja obustronnego zabezpieczenia przeciwpowodziowego od rzeki Skawa w km 42+300 - 44+00 w m. Sucha Beskidzka i Maków Podhalański” (kod działania: W_GZW_3151).

Istotnym dokumentem jest także Plan przeciwdziałania skutkom suszy, który został przyjęty na mocy rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. (Dz.U. 2021 poz. 1615). Wśród najważniejszych celów planu należy wymienić: skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy, zwiększenie retencji na obszarach dorzeczy, edukację i zarządzanie ryzykiem suszy, formalizację i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy. Według poszczególnych typów klas zagrożenia suszą, sytuacja dla Gminy Maków Podhalański przedstawia się następująco:

- zagrożenie suszą atmosferyczną – centrum gminy i południowo-zachodnia część klasa IV (ekstremalnie zagrożone), pozostała część klasa III (silnie zagrożone);
- zagrożenie suszą rolniczą – klasa I (słabo zagrożone);
- zagrożenie suszą hydrologiczną – klasa III (silnie zagrożone);
- zagrożenie suszą hydrogeologiczną – klasa II (umiarkowanie zagrożone).

Według łącznego zagrożenia suszą cały obszar gminy jest umiarkowanie zagrożony wystąpieniem suszy.

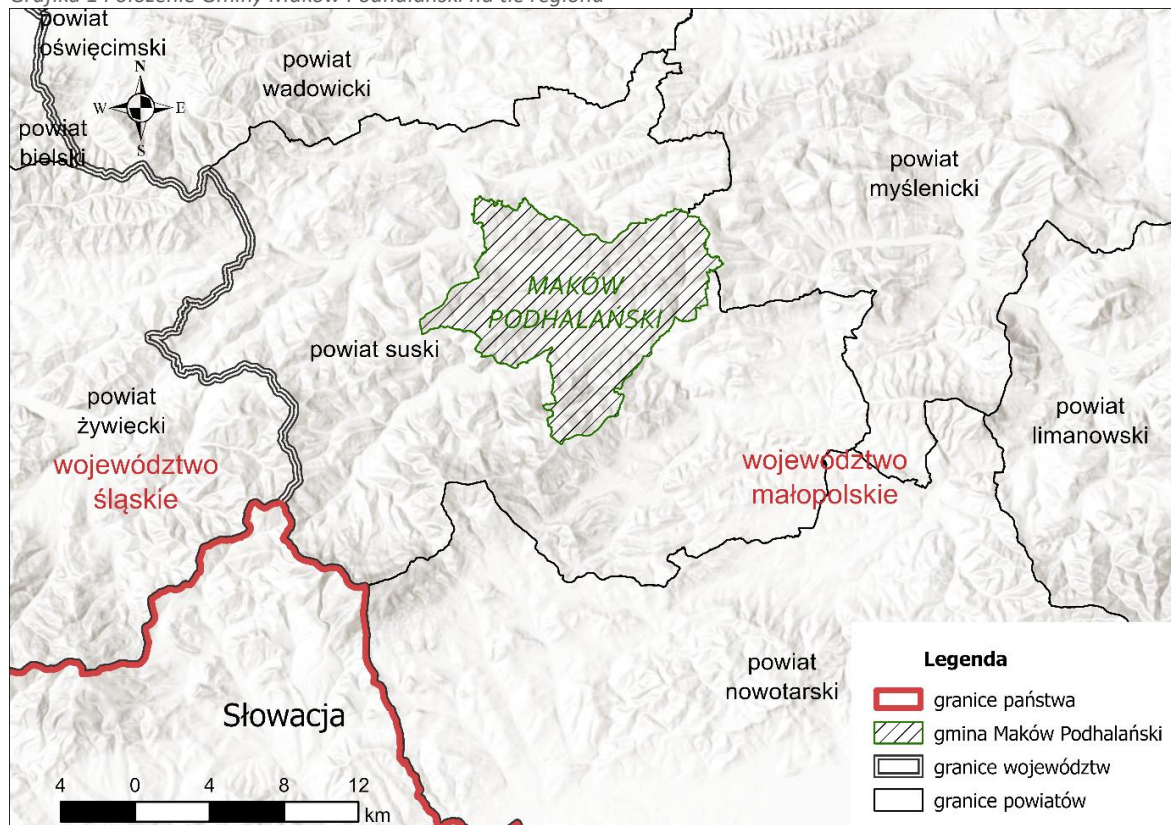
⁴ https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmap=gpMZP

⁵ https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmap=gpMRP

1.4 Charakterystyka Gminy Maków Podhalański

Gmina Maków Podhalański jest gminą miejsko-wiejską, położoną w województwie małopolskim, w powiecie suskim. Składa się z dwóch osiedli: Maków Podhalański Centrum i Maków Podhalański Dolny oraz sześciu sołectw: Białka, Grzechynia, Juszczyń, Kojaszówka, Wieprzec, Żarnówka. Centrum administracyjnym gminy jest miasto Maków Podhalański. Powierzchnia gminy w 2023 r. wyniosła 109 km², a liczba ludności 15,7 tys.

Grafika 1 Położenie Gminy Maków Podhalański na tle regionu

Źródło: opracowanie własne.

Gmina położona jest w odległości około 70 km od Krakowa, stolicy województwa. Przez gminę przebiega droga krajowa nr 28 relacji Zator – Medyka oraz droga wojewódzka nr 957 relacji Nowy Targ – Białka oraz linia kolejowa nr 98 relacji Sucha Beskidzka – Chabówka. Pod względem fizyczno-geograficznym gmina położona jest w obrębie dwóch krain geograficznych: mezoregionu Beskid Makowski i Beskid Żywiecko-Orawski.

W krajobrazie gminy dominują obszary leśne. W pobliżu gminy znajduje się Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Dolina Skawicy i Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu. Górskie ukształtowanie terenu i wysoka lesistość wpływa na atrakcyjność turystyczną gminy – jedną z głównych funkcji gminy jest funkcja turystyczno-rekreacyjna.

W lokalnej gospodarce dominują mikroprzedsiębiorstwa. W gminie funkcjonuje tylko jeden większy zakład - Fabryka Osłonek Białkowych FABIOS w Białce.

1.5 Wnioski z diagnozy gminy

SFERA SPOŁECZNA

W latach 2014–2023 liczba mieszkańców Gminy Maków Podhalański zmniejszyła się o 3,8%, osiągając poziom 15,7 tys. osób. Analiza trendów demograficznych wskazuje, że proces depopulacji dotyka w większym stopniu miasta Maków Podhalański niż terenów wiejskich. Prognozy Głównego Urzędu Statystycznego na 2035 r. są niekorzystne i przewidują dalszy spadek liczby ludności o kolejne 3,2% względem 2023 r. Struktura demograficzna gminy wypada mniej korzystnie w porównaniu z powiatem suskim i województwem małopolskim, co potwierdza postępujący proces starzenia się lokalnej społeczności.

Na niekorzystną sytuację demograficzną wpływa zarówno utrzymujący się ujemny przyrost naturalny, jak i ujemne saldo migracji. Niski przyrost naturalny nie jest jednak zjawiskiem specyficznym wyłącznie dla tej gminy – podobne tendencje obserwuje się również w skali powiatu oraz całego województwa, co wskazuje na charakter ogólnokrajowy tego problemu. Z kolei ujemne saldo migracji świadczy o niewystarczającej atrakcyjności gminy jako miejsca do życia. W ostatnich latach najwięcej mieszkańców wyprowadziło się do Krakowa, w tym m.in. osoby młode, podejmujące studia wyższe.

Według danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Makowie Podhalańskim, w latach 2019-2024 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wzrosła o około 11%. W przeliczeniu na liczbę mieszkańców, liczba beneficjentów pomocy społecznej była wyraźnie wyższa niż średnia dla powiatu i województwa. W strukturze rodzin korzystających z pomocy zmniejszyła się liczba rodzin z dziećmi, natomiast wzrosła liczba rodzin emerytów i rencistów, co odzwierciedla zmieniającą się strukturę społeczną gminy. Główne przyczyny przyznania pomocy to długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność oraz ubóstwo. W kontekście zachodzących zmian demograficznych konieczne będzie dalsze rozwijanie usług opiekuńczych i innych form wsparcia dla seniorów. Z diagnozy wynika również, że oferta skierowana do osób z niepełnosprawnościami, szczególnie tych wymagających całodobowej opieki, pozostaje niewystarczająca.

Na terenie gminy funkcjonuje jeden publiczny żłobek oraz jeden prywatny klub dziecięcy. Dostępność opieki żłobkowej można określić jako przeciętną – korzystniejszą w porównaniu do średniej powiatowej, lecz nieco gorszą względem danych wojewódzkich. Opinie mieszkańców na temat dostępności tych usług są podzielone, co sugeruje potrzebę rozwoju oferty w tym zakresie. Rozbudowa infrastruktury opieki nad najmłodszymi mogłaby pozytywnie wpłynąć na decyzje młodych rodzin

dotyczące osiedlania się w gminie. W zakresie edukacji funkcjonują gminne przedszkole oraz szkoły podstawowe. Z dostępnych informacji wynika, że placówki te wymagają modernizacji i remontów, w tym dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Zgłaszane są również potrzeby zwiększenia dostępu do specjalistycznego wsparcia (logopedów, psychologów itp.) oraz poszerzenia oferty zajęć dodatkowych.

W obszarze kultury działa Makowskie Centrum Kultury, obejmujące Dom Kultury oraz Miejską Bibliotekę Publiczną. Z informacji uzyskanych od pracowników instytucji kultury wynika, że istnieje potrzeba większej aktywizacji społeczno-kulturalnej osób dorosłych i seniorów, co wymaga rozszerzenia dotychczasowej oferty. Zwraca się również uwagę na niską aktywność młodzieży – w tym zakresie wskazywana jest potrzeba zatrudnienia wykwalifikowanych animatorów, którzy mogliby prowadzić zajęcia m.in. z zakresu nowych technologii. Istotnym problemem pozostaje również niedostateczny poziom informowania mieszkańców o dostępnych wydarzeniach i zajęciach, co wskazuje na potrzebę rozwinięcia komunikacji, np. poprzez aplikacje mobilne i kampanie informacyjne.

Warto wspomnieć o bogatej kulturze niematerialnej regionu. Maków Podhalański jest znany z haftu makowskiego, ludowego rzemiosła, potraw regionalnych oraz lokalnego folkloru. W gminie organizowane są wydarzenia kulturalne związane z ludowymi tradycjami, m.in. Tydzień Kultury Beskidzkiej, Powiatowy Przegląd Zespołów Regionalnych im. Zofii Bugajskiej, czy Makowskie Święto Miodu. Kultura materialna gminy obejmuje natomiast szereg obiektów zabytkowych, w tym zabudowy drewnianej charakterystycznej dla obszarów górskich.

W ostatnich latach zasoby mieszkaniowe w gminie wzrosły nieznacznie. Ich liczba w przeliczeniu na liczbę mieszkańców była wyższa niż średnia powiatowa, ale niższa od średniej wojewódzkiej. Jednocześnie liczba oddawanych do użytku mieszkań pozostaje wyraźnie niższa niż w skali powiatu i województwa, co świadczy o ograniczonym rozwoju zasobów mieszkaniowych. Główne przyczyny to spadek liczby mieszkańców oraz niska atrakcyjność osiedleńcza gminy. Warto jednak odnotować, że w miejscowości Białka planowana jest prywatna inwestycja mieszkaniowa, obejmująca budowę dużego osiedla, co może pozytywnie wpłynąć na dostępność mieszkań oraz poprawić atrakcyjność gminy jako miejsca do zamieszkania.

SFERA GOSPODARCZA

W ostatnich latach liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON w Gminie Maków Podhalański wzrosła, co świadczy przede wszystkim o rozwoju mikroprzedsiębiorczości wśród mieszkańców. W strukturze gospodarczej dominują mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające od 0 do 9 pracowników. Zjawiskiem niekorzystnym jest natomiast spadek liczby firm zatrudniających co najmniej 10 osób, co ma negatywny wpływ na lokalny rynek pracy i ogranicza możliwości zatrudnienia. Jak wynika z diagnozy, liczba pracujących w stosunku do liczby mieszkańców jest niższa na tle powiatu i województwa. Ponadto duża część mieszkańców pracuje w innych gminach – głównie w Suchej Beskidzkiej, stanowiącej głównie miejsce pracy dla około 1 tys. mieszkańców.

Największym pracodawcą w gminie pozostaje Fabryka Osłonek Białkowych FABIOS w Białce, zatrudniająca ponad 250 pracowników. Zgodnie z klasyfikacją PKD, największy odsetek podmiotów gospodarczych działa w sektorze przetwórstwa przemysłowego, handlu i naprawy pojazdów oraz budownictwa. W ostatnich latach obserwuje się dynamiczny rozwój sektora usług, przy jednoczesnym spadku znaczenia rolnictwa. Warto zaznaczyć, że pomimo rolniczego charakteru gminy, lokalne warunki środowiskowe są niesprzyjające dla intensywnego rozwoju działalności rolniczej.

Działalność gospodarcza koncentruje się głównie w Makowie Podhalańskim oraz wzdłuż dróg krajowej nr 28 i wojewódzkiej nr 957. Istotnym ograniczeniem rozwoju przedsiębiorczości jest niedobór terenów inwestycyjnych oraz brak kompleksowej oferty dla potencjalnych inwestorów. Pozytywnym krokiem w kierunku wspierania lokalnego biznesu jest powstanie Makowskiego Klubu Biznesu – inicjatywy zrzeszającej przedsiębiorców z terenu gminy, której celem jest promocja przedsiębiorczości, organizacja szkoleń oraz wspieranie rozwoju gospodarczego gminy.

Ze względu na atrakcyjne położenie geograficzno-środowiskowe Gmina Maków Podhalański posiada dobre warunki do rozwoju turystyki. Urozmaicona rzeźba terenu, kompleksy leśne, obecność tras pieszych i rowerowych, a także tradycje i lokalna kultura wpływają na atrakcyjność gminy jako miejsca do odpoczynku i rekreacji. Gmina ma potencjał do rozwoju przede wszystkim turystyki weekendowej i agroturystyki. Ponadto z uwagi na bliskość atrakcji w innych gminach, takich jak m.in. Babia Góra, Jezioro Mucharskie, Sanktuarium w Kalwarii Zebrzydowskiej czy bliskość większych ośrodków turystycznych takich jak Zakopane, czyni gminę atrakcyjną bazą wypadową dla turystów odwiedzających południową Małopolskę.

SFERA PRZESTRZENNA I KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWA

Gmina Maków Podhalański położona jest około 70 km na południowy zachód od Krakowa – stolicy województwa małopolskiego. Przez teren gminy przebiegają dwa istotne szlaki komunikacyjne: droga krajowa nr 28 (Zator – Medyka) oraz droga wojewódzka nr 957 (Nowy Targ – Białka). Gmina posiada również dostęp do linii kolejowej nr 98 na trasie Sucha Beskidzka – Chabówka. Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego „Małopolska 2030”, Gmina Maków Podhalański zaliczana jest do jednostek o niskiej dostępności drogowej. Wynika to przede wszystkim z ukształtowania terenu oraz peryferyjnego położenia w regionie. Mieszkańcy, biorący udział w badaniach ankietowych, w większości negatywnie ocenili dostępność transportu publicznego, co wskazuje na potrzebę rozwoju tego obszaru. Dodatkowo, w godzinach szczytu występują problemy z przepustowością głównych dróg, które częściowo ma rozwiązać planowana obwodnica Makowa Podhalańskiego. Zdiagnozowano również potrzebę rozbudowy infrastruktury rowerowej, w tym połączenia gminy z trasą VeloSkawa.

Pod względem fizjogeograficznym gmina położona jest w obrębie dwóch mezoregionów: Beskidu Makowskiego oraz Beskidu Żywiecko-Orawskiego. Około 50% powierzchni gminy stanowią tereny leśne, z przewagą drzewostanu świerkowego. Lasy obejmują głównie wzgórza, natomiast w dolinach dominuje zabudowa mieszkaniowa oraz tereny rolnicze. W sąsiedztwie gminy znajdują się cenne przyrodniczo tereny, w tym Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Dolina Skawicy oraz Południowo-małopolski Obszar Chronionego Krajobrazu. Na jakość życia mieszkańców istotny wpływ ma stan środowiska – w szczególności jakość powietrza. Choć w ostatnich latach odnotowano poprawę, zanieczyszczenie powietrza wciąż stanowi istotny problem, wynikający głównie z tzw. niskiej emisji pochodzącej z indywidualnych systemów ogrzewania budynków mieszkalnych.

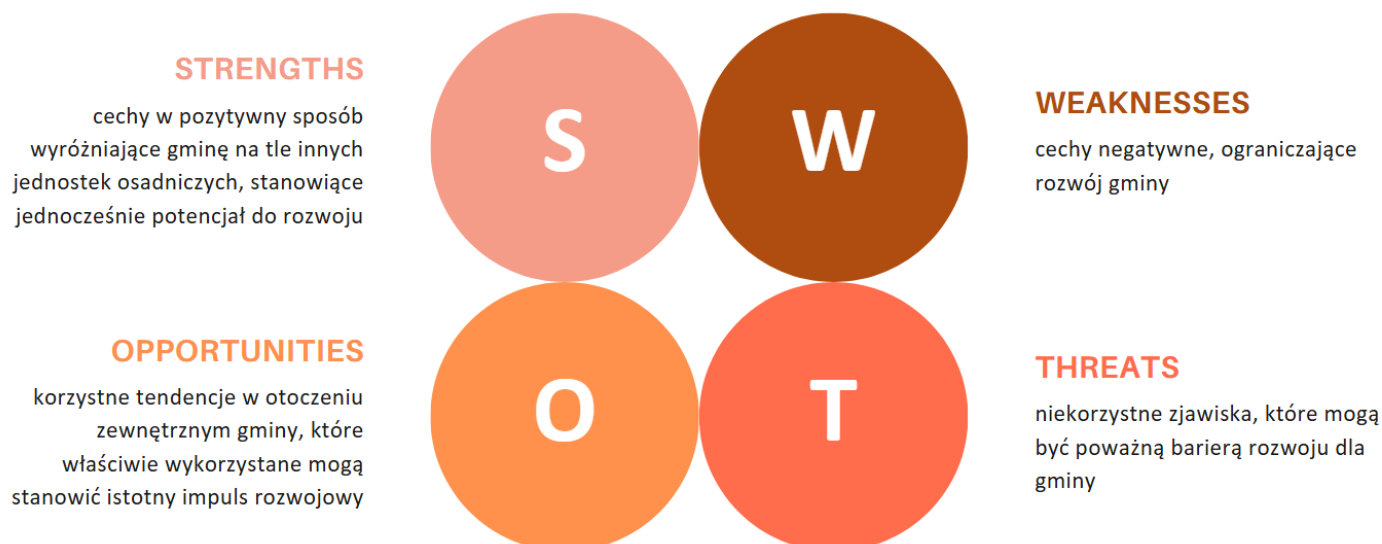
Dostarczaniem wody i odprowadzaniem ścieków komunalnych na terenie gminy zajmuje się Przedsiębiorstwo Wodno-Kanalizacyjne „Eko-Skawa” Sp. z o.o. W 2023 r. z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej korzystało niespełna 50% mieszkańców. Pozostała część ludności opiera się na indywidualnych ujęciach wody oraz przydomowych zbiornikach na nieczystości. Niska gęstość sieci wodno-kanalizacyjnej związana jest m.in. z trudnym, górskim ukształtowaniem terenu, które znacząco utrudnia realizację inwestycji infrastrukturalnych. Także sieć gazowa w gminie jest słabo rozwinięta, gdyż w 2023 r. korzystało z niej jedynie 11,4% mieszkańców.

Gmina Maków Podhalański znajduje się na obszarze o jednej z największych koncentracji osuwisk w Polsce. Jest to efekt specyficznych uwarunkowań geologicznych oraz nachylenia terenu. Ryzyko osuwisk znacznie wzrasta po wystąpieniu intensywnych opadów, tzw. deszczy nawalnych, których częstotliwość prawdopodobnie będzie wzrastać z uwagi na postępujące zmiany klimatyczne. Gmina leży także w obszarze zagrożonym wystąpieniem powodzi z uwagi na obecność rzek: Skawy i Skawicy. Jednocześnie tereny gminy są umiarkowanie narażone na występowanie suszy, co wskazuje na konieczność rozwoju tzw. zielono-niebieskiej infrastruktury, wspierającej retencję wody i rozwój zieleni wśród obszarów zabudowanych.

1.6 Analiza SWOT

Analiza danych wtórnych wraz z wynikami badań jakościowych i ilościowych umożliwiła identyfikację najważniejszych wyzwań oraz zasobów rozwojowych Gminy Maków Podhalański. Uzyskane informacje posłużyły jako fundament do sformułowania celów strategicznych i wyznaczenia kierunków działań, których celem jest przezwyciężenie zdiagnozowanych barier oraz pełne wykorzystanie potencjału gminy.

W celu usystematyzowania zebranych informacji na bazie wypracowanych wniosków z diagnozy strategicznej przeprowadzono analizę SWOT, w ramach której wyodrębniono:

S

- Atrakcyjne położenie geograficzno-przyrodnicze – bliskość cennych kompleksów leśnych i atrakcji turystycznych w okolicznych gminach,
- Obecność ważnych szlaków komunikacyjnych – drogi krajowej nr 28 oraz drogi wojewódzkiej nr 957, linii kolejowej nr 98,
- Kultura lokalna – tradycje, obrzędy, kuchnia regionalna,
- Obiekty zabytkowe – w tym zabytki architektury drewnianej, charakterystycznej dla obszarów górskich,
- Potencjał do rozwoju różnych form turystyki,
- Makowski Klub Biznesu – integrującego lokalnych przedsiębiorców,
- Wzrost liczby przedsiębiorstw – rosnąca aktywność gospodarcza mieszkańców,
- Zmniejszający się poziom bezrobocia – spadek liczby bezrobotnych o blisko 32% w latach 2019-2024,

W

- Niekorzystne tendencje demograficzne – spadek liczby ludności o 3,8% w latach 2014-2023,
- Utrzymujące się ujemne saldo migracji i ujemny przyrost naturalny,
- Niewystarczająca oferta transportu publicznego i niska przepustowość dróg w godzinach szczytu,
- Rosnące zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze dla osób starszych oraz mieszkańców z niepełnosprawnościami,
- Wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej – o blisko 11% w latach 2019-2024,
- Ograniczona dostępność do usług zdrowotnych – najgorzej oceniany przez mieszkańców aspekt funkcjonowania gminy,
- Dominacja mikroprzedsiębiorstw – ograniczony lokalny rynek pracy,
- Niedostateczna liczba terenów inwestycyjnych,
- Słabo rozwinięta sieć wodno-kanalizacyjna i gazowa – wynikająca m.in. z górskiego ukształtowania terenu,
- Niezadowalający stan techniczny obiektów szkolnych,
- Słabo rozwinięta baza noclegowo-turystyczna,

O

T

• Możliwość uzyskania dofinansowania z Unii Europejskiej w ramach perspektywy na lata 2021-2027, • Współpraca i rozwój w ramach Stowarzyszenia „Euroregion Beskidy”, Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania "Podbabiogórze" i Stowarzyszenia Gmin Babiogórskich, • Budowa obwodnicy Makowa Podhalańskiego zwiększająca dostępność komunikacyjną gminy, • Rozwój sieci dróg rowerowych, w tym połączenia z trasą VeloSkawa oraz planowanymi trasami VeloMałopolska i VeloBeskid, • Wykorzystanie potencjału turystycznego gminy, • Rozwój odnawialnych źródeł energii i błękitno-zielonej infrastruktury, • Rozwój oferty transportu zbiorowego – autobusowego i kolejowego, • Inwestycje zwiększające dostęp do Internetu i popularyzacja pracy zdalnej.	• Niepewna sytuacja geopolityczna związana z konfliktem zbrojnym na Ukrainie, • Ograniczenie środków z funduszy unijnych na inwestycje wymagające środków zewnętrznych, • Inflacja, wzrost kosztów energii i nowych inwestycji, • Ponadregionalny problem z dostępem do usług zdrowotnych, w tym lekarzy specjalistów, • Zagrożenia naturalne takie jak powódzie, susze i osuwiska oraz postępujące zmiany klimatyczne, • Wykluczenie komunikacyjne peryferyjnych obszarów Małopolski, • Wzrost liczby chorób cywilizacyjnych i innych zagrożeń dla zdrowia ludzi, • Postępujące starzenie się lokalnej społeczności, • Presja urbanizacyjna na tereny zielone.
---	---

2. Część strategiczna

2.1 Wizja i misja rozwoju gminy w perspektywie 2035 roku

Przyjęta koncepcja rozwoju gminy Maków Podhalański to wieloletni i ukierunkowany proces, który ma na celu transformację gminy w kierunku zrównoważonego, przyjaznego i nowoczesnego miejsca do życia dla jej mieszkańców. Przyszły rozwój gminy oparty zostanie na solidnych fundamentach, jakimi są jej mieszkańcy, zasoby instytucjonalne, podmioty gospodarcze, lokalne tradycje, kultura i historia, a także potencjały wynikające z zasobów naturalnych, ukształtowania terenu i usytuowania gminy na mapie kraju. W kontekście zmieniających się uwarunkowań prawnych, ekonomicznych, a także środowiskowych i społecznych, istotnym jest określenie spójnej misji i wizji rozwoju, które w sposób klarowny określały będą kierunki rozwoju oraz docelowy efekt przyjętych założeń. Misja rozwoju gminy Maków Podhalański określa jej nadrzędny cel oraz wartości, do których dąży, natomiast wizja nakierowuje na długofalowy obraz przyszłości w kontekście rozwoju społecznego, gospodarczego, przestrzennego oraz środowiskowego.

MISJA ROZWOJU

Gmina Maków Podhalański atrakcyjnym turystycznie i gospodarczo sercem (centrum) Beskidów, oferująca dobre warunki do osiedlania się, życia i rozwoju, wykorzystująca w pełni potencjał tkwiący w mieszkańcach, regionie, tradycji i historii.

Wizja, podobnie jak misja stanowi efekt przeprowadzonych prac diagnostycznych oraz analiz ilościowych i jakościowych przeprowadzonych wśród jej mieszkańców badań, które stały się podstawą do wypracowania założeń interwencji strategicznej. Wizja ta stanowi zobrazowanie docelowego stanu rozwoju gminy w przyszłości.

WIZJA ROZWOJU

Gmina Maków Podhalański w 2035 roku jest gminą atrakcyjną osiedleńczo, zapewniającą wysoki standard życia mieszkańców, za sprawą nowoczesnej i dobrze rozwiniętej infrastruktury oraz wysoką dostępnością do dobrej jakości usług społecznych.

Wieloletnia współpraca lokalnego samorządu z organizacjami społecznymi i gospodarczymi, przyczyniła się do utrwalenia postaw zaangażowania i współpracy mieszkańców na rzecz wspólnego dobra. Rozwinięty sektor usług społecznych, efektywnie wpływa na zaopatrzenie mieszkańców w niezbędne wsparcie, w tym w szczególności odpowiadające zachodzącym zmianom demograficznym. Inwestycje w obszarze kultury i rozrywki sprawiły, że wysokiej jakości oferta dostępna jest w każdej miejscowości gminy Maków Podhalański.

W oparciu o posiadane zasoby przyrodnicze, kulturalne, historyczne i tradycje, gmina stała się miejscem rozpoznawalnym na turystycznej mapie regionu i kraju. Rozbudowana sieć połączeń komunikacyjnych, ścieżek rowerowych i tras turystycznych sprzyja łączeniu potencjału gminy, z sąsiednimi jednostkami administracyjnymi. Lokalne produkty i marka gminy Maków Podhalański, stały się chlubą regionu i realnym znakiem towarowym firm funkcjonujących na jej terenie.

Dzięki inwestycjom infrastrukturalnym oraz konsekwentnemu zabezpieczeniu kluczowych segmentów infrastruktury technicznej, gmina rozwija się równomiernie i w pełni zabezpiecza najważniejsze potrzeby mieszkańców. Wykorzystując potencjał nowoczesnych technologii oraz w sposób przemyślany realizując przedsięwzięcia z zakresu przeciwdziałania zmianom klimatycznym i trosce o środowisko naturalne, gmina stała się miejscem stabilnym oraz bezpiecznym do życia i rozwoju jej mieszkańców.

2.2 Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym

W odniesieniu do zidentyfikowanych na drodze prac diagnostycznych uwarunkowań, potrzeb i potencjałów rozwojowych Gminy Maków Podhalański, wypracowano interwencję strategiczną obejmującą cztery kluczowe wymiary jej funkcjonowania: społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny oraz klimatyczno-środowiskowy. W ramach każdego z nich określono cele strategiczne wraz z kierunkami działań i zadaniami planowanymi dla ich osiągnięcia. Poniżej zaprezentowano główne założenia planistyczne za pomocą schematu interwencji strategicznej. Założenia te zostały rozwinięte w kolejnych rozdziałach.

Wymiar społeczny	Cel strategiczny 1. Wspieranie potencjału społeczno-kulturowego Gminy Maków Podhalański
Kierunek działań	1.1. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych
Kierunek działań	1.2. Prowadzenie aktywnej polityki społecznej
Kierunek działań	1.3. Rozwój oferty kulturalnej, czasu wolnego i wzmacnianie lokalnej tożsamości
Wymiar gospodarczy	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie i dywersyfikacja lokalnej gospodarki
Kierunek działań	2.1. Rozwój przedsiębiorczości i lokalnego rynku pracy
Kierunek działań	2.2. Tworzenie oferty turystycznej i inwestycyjnej oraz budowa marki turystycznej gminy Maków Podhalański
Wymiar przestrzenno-funkcjonalny	Cel strategiczny 3. Zrównoważony rozwój przestrzenny i funkcjonalny gminy Maków Podhalański
Kierunek działań	3.1. Harmonijny rozwój przestrzeni i infrastruktury społecznej
Kierunek działań	3.2. Podnoszenie standardów i jakości infrastruktury transportowej i komunikacyjnej
Kierunek działań	3.3. Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej
Wymiar klimatyczno-środowiskowy	Cel strategiczny 4. Podnoszenie jakości środowiska naturalnego i adaptacja do zmian klimatu
Kierunek działań	4.1. Zabezpieczenie Gminy Maków Podhalański w zakresie zmian klimatycznych oraz utrzymanie wysokich walorów środowiskowych

Wymiar społeczny**Cel strategiczny 1.
Wspieranie potencjału społeczno-kulturowego Gminy
Maków Podhalański**

Mając na uwadze aktualne tendencje i uwarunkowania społeczne gminy Maków Podhalański, w tym w szczególności pojawiające się problemy związane z depopulacją, zmianami demograficznymi i powiązaniem z tym starzeniem się społeczności lokalnej, cel strategiczny 1 koncentruje się wokół zasobów i możliwości wykorzystania potencjału społeczności i instytucji lokalnych. Założenia celu nakierowane są na poprawę jakości życia mieszkańców, zwiększenie dostępności usług publicznych, ale także prowadzenie aktywnej polityki społecznej, która ma na celu odpowiadać na wyzwania społeczne obserwowane w gminie. Istotnym elementem przyjętych założeń, jest także wzmacnianie istniejących rozwiązań instytucjonalnych, a także dążenie do synergii na linii lokalny samorząd - organizacje społeczne - lokalni przedsiębiorcy, w celu wspólnego kształtowania oferty dostępnej w gminie. W przyjętych założeniach ważne jest także to, że gmina ma stale rozwijać ofertę, dzięki której ma być postrzegana jako dobre miejsce do życia, ale również jako gmina z tradycjami, własną kulturą i tożsamością. Poniżej przedstawiono założenia i zadania wpisujące się w koncepcję interwencji obejmującej 3 kierunki działań.

Kierunek działań**1.1. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych**

Główne założenia kierunku koncentrują się wokół elementów kluczowych z punktu widzenia funkcjonowania gminy i zabezpieczenia potrzeb jej mieszkańców, w tym w szczególności z zakresu edukacji publicznej, opieki zdrowotnej, dostępności obiektów i usług publicznych. Wysoka jakość i szeroka dostępność usług publicznych ma na celu nie tylko poprawę jakości życia mieszkańców, ale także może sprzyjać pozyskiwaniu nowych mieszkańców i tworzenia wizerunku gminy dobrej do życia. Realizacja założeń kierunku odbywała będzie się w oparciu o bieżącą analizę potrzeb, trendów i oczekiwań społecznych, które zaspokajane będą przez działania obejmujące:

- Rozwijanie oferty edukacyjnej i wychowawczej wraz z podnoszeniem jakości i atrakcyjności obiektów i infrastruktury szkolnej:
 - remonty, modernizacje i uzupełnienie obiektów i infrastruktury oświaty, wraz z ich dostosowywaniem do obecnych standardów oraz prognozowanego zapotrzebowania,
 - uzupełnianie braków lokalowych w obiektach szkolnych w tym stołówek, szatni, toalet, świetlic, boisk, obiektów sportowych i miejsc wyciszenia
 - prowadzenie działań na rzecz rzeczywistego włączenia uczniów ze szczególnymi potrzebami, w tym dostosowanie szkół i likwidacja barier architektonicznych oraz wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

- doposażenie placówek edukacyjnych w nowoczesne multimedialne pomoce naukowe oraz roboty edukacyjne i zestawy do programowania
- prowadzenie zajęć z zakresu nowych technologii (np. podstawy programowania, grafika komputerowa, animacja rysunkowa czy poklatkowa)
- organizacja pracowni przyrodniczej w zakresie wyposażenia oraz pomocy dydaktycznych z przyrody, fizyki, geografii, biologii i chemii
- organizacja pracowni technicznej i artystycznej w zakresie wyposażenia i działań sprzyjających rozwijaniu zdolności manualnych, artystycznych, technicznych i organizacyjnych wśród uczniów
- uzupełnianie oferty edukacyjnej o wsparcie psychologa, pielęgniarki, logopedy itp.
- analiza i planowanie przekształceń oraz optymalizacji infrastruktury i placówek szkolnych w celu zapewnienia efektywnego wykorzystania zasobów oraz podnoszenia jakości kształcenia
- rozwój oferty edukacyjnej i zajęć pozalekcyjnych, w tym oferty świetlic szkolnych, kół zainteresowań i projektów edukacyjno-rozwojowych dostępnych na terenie gminy
- Poprawa dostępności usług publicznych poprzez cyfryzację pracy urzędu i jego jednostek, wdrażanie i popularyzację nowoczesnych rozwiązań technologicznych, a także wprowadzanie narzędzi umożliwiających mieszkańcom załatwianie spraw on-line
- Szkolenie pracowników urzędu oraz jego jednostek z zakresu technologii cyfrowych, zdalnej obsługi mieszkańców i cyberbezpieczeństwa
- Poprawa dostępu obiektów i usług ochrony zdrowia, w tym:
 - podejmowanie działań na rzecz zwiększania dostępności personelu medycznego na terenie gminy
 - realizacja programów z zakresu profilaktyki zdrowotnej
 - promocja zdrowego trybu życia i aktywności fizycznej
 - wspierania dostępności specjalistycznej opieki medycznej oraz wsparcia psychologicznego dla mieszkańców gminy
- Opracowanie systemu zachęt i informacji sprzyjających pozyskiwaniu nowych mieszkańców
- Podejmowanie działań na rzecz powstrzymania odpływu mieszkańców, w tym w szczególności osób młodych i rodzin z dziećmi

Kierunek działań**1.2. Prowadzenie aktywnej polityki społecznej**

Istotnym zadaniem każdej gminy i jej społeczności, jest zabezpieczanie potrzeb jej mieszkańców, w tym w szczególności potrzeb wynikających z ich wieku, kondycji psycho-fizycznej, a także podejmowanie działań profilaktycznych, które sprzyjają utrzymaniu spójności społecznej i przeciwdziałają wykluczeniu społecznemu. W związku z powyższym w ramach kierunku 1.2 realizowane będą zadania takie jak:

- Podejmowanie działań wspierających aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców gminy, z wykorzystaniem potencjału instytucji gminnych, powiatowych oraz podmiotów społecznych
- Kontynuacja i rozszerzenie dostępu do usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania, usług asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością, opieki wytchnieniowej oraz wsparcia osób starszych, samotnych i niesamodzielnych
- Podejmowanie działań wspierających opiekunów osób z niepełnosprawnością i osób zależnych
- Tworzenie i rozwój dziennych domów opieki i klubów seniora, w tym wspieranie osób wymagających pomocy w zakresie codziennego funkcjonowania lub przystosowania do samodzielnego życia
- Tworzenie mieszkań chronionych i wspomaganych, wspieranie samodzielności i samostanowienia osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu
- Rozwój usług sąsiedzkich, wolontariatu, wspieranie działań aktywizujących społeczności lokalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych
- Wspieranie i inicjowanie działań z zakresu pieczy zastępczej, wspieranie rodzin w kryzysach opiekuńczo-wychowawczych
- Wzmacnianie współpracy samorządu z podmiotami społecznymi i gospodarczymi w zakresie poszerzenia oferty usług społecznych, opieki długoterminowej, rehabilitacji itp.
- Poprawa dostępności wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla dzieci i młodzieży, a także oferty wsparcia dla osób dorosłych i seniorów
- Podejmowanie działań nakierowanych na poprawę dostępności miejsc w zapewniających opiekę całodobową, pielęgnację i leczenie mieszkańców
- Rozbudowa infrastruktury służącej seniorom, stanowiącej również miejsce integracji międzypokoleniowej i polepszanie jej stanu technicznego.

Kierunek działań**1.3. Rozwój oferty kulturalnej, czasu wolnego i wzmacnianie lokalnej tożsamości**

Wdrażanie założeń kierunku działania 1.3 możliwe będzie za sprawą stałej współpracy lokalnego samorządu i jego jednostek z lokalną społecznością, organizacjami społecznymi i podmiotami gospodarczymi, której celem będzie wzmacnianie i pełniejsze wykorzystywanie potencjałów tkwiących w społeczności lokalnej. Współpraca ta ma za sprawą synergii przyczyniać się do zwiększenia skuteczności prowadzonych działań a także wzmocnienia potencjałów zakorzenionych w lokalnej tradycji i tożsamości. Realizacja założeń odbywała będzie się poprzez:

- Wspieranie inicjatyw społecznych oraz lokalnych organizacji pozarządowych, w tym sprzyjanie zaangażowania mieszkańców w sprawy gminne, rozwój i promocja wolontariatu oraz integracji mieszkańców
- Wzmacnianie potencjału organizacji sportowych, kulturalnych i kulturotwórczych, w szczególności w oparciu o zasoby lokalowe i infrastrukturę dostępną na terenie gminy
- Promowanie i zachęcanie do kultywowania i upowszechniania lokalnej sztuki, tradycji i rzemiosła w tym w szczególności haftu makowskiego, wyrobów meblarskich, wyrobów z drewna, zabawek, galanterii, potraw itp.
- Dążenie do utworzenia Muzeum Ziemi Makowskiej i Muzeum Haftu jako nośników lokalnych tradycji i tożsamości
- Rozszerzanie oferty kulturalnej i społecznej na terenach wiejskich gminy w oparciu o działania i współpracę świetlic oraz organizacji społecznych i lokalnych liderów
- Prowadzenie stałych działań animacyjnych na terenach wiejskich oraz tworzenie oferty różnorodnych zajęć oraz dostępu do materiałów edukacyjnych i kulturalnych
- Wykorzystanie potencjału obiektów sakralnych oraz miejsc historycznych w celu wzmacniania lokalnej tożsamości, promowania lokalnej historii, publikacji na temat gminy, w tym w oparciu o potencjał społeczności lokalnych
- Realizacja konkursów, wystaw, przedstawienie i wydarzeń promujących lokalną kulturę i tożsamość
- Rozwój i urozmaicenie oferty działań kulturalno-rozrywkowych prowadzonych przez instytucje gminne dedykowane dzieciom i młodzieży
- Zwiększanie dostępności do miejsc uprawiania sportu i rekreacji wraz z poszerzeniem i rozwojem zróżnicowania dyscyplin sportowych
- Zwiększenie dostępności przestrzeni i obiektów całorocznych dedykowanych spędzaniu czasu wolnego przez młodzież na terenie gminy

- Kontynuacja i rozszerzenie oferty działań kulturalno-rozrywkowych i edukacyjnych dedykowanych seniorom oraz osobom z niepełnosprawnościami
- Prowadzenie działań wspierających seniorów, w tym działań zmierzających do uzyskania certyfikatu „Gminy przyjaznej seniorom” oraz wdrożeniu rozwiązań Ogólnopolskiej Karty Seniora
- Wspieranie i organizacja wydarzeń animujących czas wolny mieszkańców w każdym wieku poprzez realizację m.in. gier terenowych, kreatywnych warsztatów plastycznych, zajęć teatralnych, spacerów edukacyjnych, warsztatów opartych na zasobach przyrodniczych i kulturowych gminy, spotkaniach literackich itp.
- Aktywizacja osób dorosłych i seniorów poprzez spotkania integracyjne, warsztaty rękodzielnicze, kursy komputerowe oraz wydarzenia łączące pokolenia
- Wspieranie rozwoju zaplecza sportowego i rekreacyjnego na potrzeby mieszkańców i turystów, w tym m.in. modernizacja i doposażanie terenów rekreacyjnych oraz tworzenie nowych miejsc aktywności w poszczególnych sołectwach gminy
- Poprawa promocji i systemu informacji na temat oferty działań kulturalnych, rozrywkowych i sportowych dostępnych na terenie gminy, w tym wykorzystanie zdywersyfikowanych źródeł informacji tradycyjnych i elektronicznych

Wymiar gospodarczy

Cel strategiczny 2. Wzmocnienie i dywersyfikacja lokalnej gospodarki

Gmina Maków Podhalański posiada atrakcyjne usytuowanie geograficzne, które może sprzyjać intensywnemu rozwojowi turystyki, która docelowo może stać się ważnym elementem lokalnej gospodarki. Wykorzystanie potencjału turystycznego, może stanowić odpowiedź i przeciwwagę dla diagnozowanych problemów gospodarczych, w tym w szczególności stopniowego ograniczania dostępności handlu i usług w centralnej części gminy. W odpowiedzi na zdiagnozowane problemy, interwencja strategiczna przewiduje zarówno podejmowanie kompleksowych działań wspierających i pobudzających przedsiębiorczość mieszkańców, ale także wypracowanie oferty inwestycyjnej i zwiększania dostępności terenów inwestycyjnych na obszarze gminy. Wspieranie lokalnego biznesu i przedsiębiorczości mieszkańców, przy jednoczesnym pozyskiwaniu nowych inwestorów, może w istotny sposób zmienić oblicze gospodarki Makowa Podhalańskiego. Oprócz tego planuje się realizację przedsięwzięć sprzyjających promocji Marki Makowa Podhalańskiego, opartej na jej zasobach, kulturze i tradycjach, a także walorach środowiskowych. Przewidziane w ramach kierunków

działań zadania, skupiają się także na wspieraniu współpracy instytucji samorządowych z lokalnymi przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi oraz sąsiednimi gminami. Koncepcja przyjętych założeń zawarta została w 2 kierunkach działań.

Kierunek działań

2.1. Rozwój przedsiębiorczości i lokalnego rynku pracy

Realizacja założeń kierunku 2.1 koncentrowała będzie się w szczególności na pobudzaniu i wspieraniu rozwoju lokalnego rynku pracy. Rola samorządu w zakresie kreowania rozwiązań gospodarczych, jest względnie ograniczona. Jednakże nie wyklucza podejmowania działań, które mogą wzmacniać potencjał lokalnych przedsiębiorców, pobudzać aktywność ekonomiczną mieszkańców, a także sprzyjać tworzeniu nowych podmiotów gospodarczych. Przewidziane do realizacji zadania obejmowały będą między innymi:

- Wspieranie działań inkubacyjnych, doradczych, szkoleniowych i promocja przedsiębiorczości wśród mieszkańców
- Wspieranie programów, inicjatyw i przedsięwzięć oferujących dotacje i pożyczki na rozpoczęcie i rozwój działalności gospodarczej
- Podejmowanie działań na rzecz rozwój zaplecza biurowo-usługowego, w tym tworzenie i udostępnianie lokali nowopowstałym podmiotom gospodarczym
- Wspieranie tworzenia lokali na potrzeby co-workingu
- Stymulowanie aktywności gospodarczej w centrum miasta i utrzymanie potencjału miastotwórczego Makowa Podhalańskiego
- Podejmowanie działań nakierowanych na ożywienie gospodarcze i kreowanie atrakcyjnej oferty usług na terenie centrum i rynku miasta Maków Podhalański
- Współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami, klubami i stowarzyszeniami przedsiębiorców, w celu tworzenia wspólnej oferty działań
- Wspieranie inicjatyw gospodarczych związanych z promocją i wykorzystywaniem elementów opartych na lokalnej kulturze i tradycjach, w tym realizacja targów rękodzieła, festiwali, jarmarków itp.
- Działania ukierunkowane na rozwój nowoczesnego rolnictwa ekologicznego i sektora przetwórstwa rolno-spożywczego oraz wspieranie sprzedaży bezpośredniej produktów rolnych i promocja lokalnych producentów rolnych
- Wsparcie przedsiębiorców w pozyskiwaniu i szkoleniu pracowników, w pozyskiwaniu dotacji z UE (m.in. na innowacje)

- Organizacja i wspieranie organizacji szkoleń, kursów i warsztatów rozwijających kompetencje uczestników rynku pracy
- Kreowanie pozytywnych relacji oraz dialogu między organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami i samorządem – budowanie partnerstw lokalnych

Kierunek działań

2.2. Tworzenie oferty turystycznej i inwestycyjnej oraz budowa marki turystycznej Gminy Maków Podhalański

Dywersyfikacja i wzmocnienie lokalnej gospodarki, oparte są na zasobach i potencjałach gminy, w tym takich jak jej położenie i warunki naturalne, sprzyjające pozyskiwaniu inwestorów, ale także umożliwiające rozwój zróżnicowanej oferty turystycznej. Docelowo Gmina Maków Podhalański oprócz atrakcyjnej oferty inwestycyjnej oraz potencjału turystycznego, powinna tworzyć własną markę w tym turystyczną, która będzie sprzyjała rozpoznawalności produktów lokalnych przedsiębiorców oraz wpływała korzystnie na postrzeganie gminy przez mieszkańców oraz osoby z zewnątrz. Wśród zadań składających się na kierunek 2.2 znajdują się:

- Pozyskiwanie, tworzenie i uzbrajanie terenów inwestycyjnych na terenie gminy
- Tworzenie i bieżąca aktualizacja oferty inwestycyjnej gminy, w tym działań obejmujących przygotowanie systemu zachęt dla inwestorów, obsługi inwestorów oraz pakietu działań proinwestycyjnych
- Wspieranie rozwoju branży gastronomicznej, hotelarskiej i rozrywkowej na terenie gminy, w tym pozyskanie inwestora w celu wykorzystania budynków w zasobach gminnych i ich dostosowanie do pełnienia funkcji turystycznych
- Podejmowanie działań na rzecz promocji gminy, w tym opracowanie i udostępnianie materiałów promocyjnych na temat zasobów i atrakcji turystycznych gminy w formie tradycyjnej (m.in. wydawnictwa promocyjne, foldery, mapy, przewodniki) i elektronicznej (ebooki, audiobooki, działalność w mediach społecznościowych)
- Budowa systemu zintegrowanej informacji turystycznej wraz z instalacją informatorów turystycznych oraz tablic edukacyjnych i promocyjnych w przestrzeniach publicznych
- Wypracowanie i wdrożenie założeń pakietów turystycznych sprzyjających rozwojowi turystyki weekendowej i długoterminowej
- Wspieranie potencjału lokalnych przedsiębiorców z branży turystycznej i agroturystycznej
- Tworzenie przewag regionalnych
- Podejmowanie działań na rzecz tworzenia wspólnej oferty turystycznej i promocji turystycznej we współpracy z sąsiednimi gminami, powiatem i samorządem województwa
- Wypracowanie założeń i rozwój marki promocyjnej Gminy Maków Podhalański

- Utworzenie programu „Lokalny Produkt Makowski” obejmującego skatalogowanie lokalnych produktów, ich promocję oraz dotacje dla lokalnych rzemieślników i producentów żywności

Wymiar przestrzenno-funkcjonalny
**Cel strategiczny 3.
Zrównoważony rozwój przestrzenny i funkcjonalny
gminy Maków Podhalański**

Podstawowym założeniem realizacji celu strategicznego 3 jest dążenie do optymalnego wykorzystania terenów gminy, przy jednoczesnym podnoszeniu standardu i jakości istniejącej infrastruktury. Biorąc pod uwagę charakter miejsko-wiejski gminy, a także jej usytuowanie geograficzne, realizacja celu zmierzała będzie do zrównoważonego rozwoju jej terenu, niwelowania braków infrastrukturalnych, a także rozwiązywania kluczowych problemów i wskazywania inwestycji o charakterze strategicznym dla dalszego rozwoju gminy Maków Podhalański. Nie bez znaczenia, oprócz poprawy jakości istniejącej infrastruktury, będzie także podejmowanie działań poprawiających dostępność terenów budowlanych, wraz z zabezpieczeniem infrastrukturalnym, mogących sprzyjać zatrzymaniu lub ograniczeniu negatywnych trendów demograficznych. Istotnymi elementami zmian, będą także działania obejmujące kompleksową rozbudowę sieci połączeń drogowych i tras w obrębie gminy, a także poprawę jej wewnętrznego i zewnętrznego skomunikowania. Założenia celu strategicznego, realizowane będą poprzez działania wpisujące się w 4 kierunki działań.

Kierunek działań
3.1 Harmonijny rozwój przestrzeni i infrastruktury społecznej

Kierunek 3.1 obejmuje szereg działań nawiązujących do modernizacji i uzupełniania istniejącej infrastruktury społecznej. Określone zadania obejmują zarówno zagadnienia związane z kwestiami zagospodarowania przestrzennego, rozwijaniem terenów zielonych i rekreacyjnych, a także poszerzaniem bazy sportowo-rekreacyjnej w gminie. Istotnym jest to, iż przyjęte założenia mają prowadzić do równomiernego rozwoju gminy, zarówno w części wiejskiej jak i miejskiej. Wśród zadań realizacyjnych znajdują się:

- Podejmowanie inicjatyw wspierających rozwój zabudowy wielorodzinnej i komunalnej
- Podejmowanie działań na rzecz poprawy dostępności terenów mieszkaniowych, wraz z uzbrajaniem nowych terenów budowlanych oraz tworzeniem atrakcyjnej oferty osiedleńczej
- Wypracowanie założeń aktywnej polityki mieszkaniowej obejmującej wprowadzanie ułatwień w zakresie obsługi procesu inwestycji mieszkaniowych, w tym procedur administracyjnych przyjaznych dla mieszkańców, rozwój mieszkalnictwa społecznego i komunalnego

- Podejmowanie działań zmierzających do ograniczania niekontrolowanego rozlewania się zabudowy
- Wzmacnianie potencjału technicznego, instytucjonalnego i organizacyjnego instytucji kultury, w tym budowa lub modernizacja obiektów, modernizacja świetlic wiejskich, doposażanie obiektów kultury w nowoczesny sprzęt oraz elementy sprzyjające organizacji wydarzeń społecznych, kulturalnych i rozrywkowych
- Wspieranie działań i modernizacja zasobów Ochotniczych Straży Pożarnych
- Modernizacja i uzupełnianie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, budowa i doposażenie placów zabaw, tworzenie i rozbudowa istniejących obiektów sportowych, w tym w szczególności na terenach wiejskich gminy
- Tworzenie atrakcyjnych stref wypoczynku i rekreacji na świeżym powietrzu, zagospodarowanie i pielęgnacja terenów zielonych
- Tworzenie sieci punktów widokowych i miejsc wykorzystujących potencjał krajobrazowy gminy
- Uzupełnianie przestrzeni publicznej o elementy małej architektury, w tym ławki, oświetlenie, wiaty, miejsca odpoczynku
- Zagospodarowanie na cele rekreacyjne i turystyczne terenów nad rzeką Skawą
- Podejmowanie działań na rzecz poprawy standardu i dostępności przestrzeni publicznych oraz obiektów użyteczności publicznej, w tym poprzez odpowiednie oznaczanie obiektów, eliminację barier architektonicznych, montaż wind i podjazdów, a także niwelowanie ograniczeń utrudniających korzystanie z obiektów osób ze szczególnymi potrzebami
- Wspieranie działań modernizacyjnych i rewitalizacji obiektów i przestrzeni publicznych na terenie gminy
- Podejmowanie działań związanych z pozyskiwaniem terenów z przeznaczeniem na budowę centrów wsi, sprzyjających krzewieniu lokalnej kultury i tradycji
- Podejmowanie działań zmierzających do odnowy i rewitalizacji Makowa Podhalańskiego

Kierunek działań

3.2 Podnoszenie standardów i jakości infrastruktury transportowej i komunikacyjnej

Zadania wpisujące się z założenia realizacyjne kierunku 3.2 odnoszą się w szczególności do poprawy jakości połączeń i infrastruktury drogowej na terenie Gminy, a także niwelowania skutków braku obwodnicy w części miejskiej Makowa Podhalańskiego. W szerokim rozumieniu infrastruktura transportowa i komunikacyjna, obejmuje nie tylko sieć dróg, ale także wskazuje na konieczność

tworzenia i uzupełniania połączeń ścieżek rowerowych oraz szlaków pieszych. Wobec powyższego w ramach planowanych przedsięwzięć uwzględniono działania takie jak:

- Modernizacja, rozbudowa i podnoszenie standardu dróg gminnych oraz remont kluczowych połączeń między miejscowościami
- Podejmowanie działań i lobbowanie na rzecz budowy obwodnicy drogowej Makowa Podhalańskiego
- Realizacja przedsięwzięć nakierowanych na poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym oraz otoczeniu głównych tras komunikacyjnych
- Rozbudowa i modernizacja sieci chodników oraz ciągów pieszych, w szczególności w obszarach o dużym natężeniu ruchu
- Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci dróg, ścieżek i tras rowerowych, dążenie do tworzenia sieci połączeń infrastruktury gminnej z ponadlokalnymi sieciami tras rowerowych
- Rozbudowa sieci oświetlenia drogowego i systemów monitorowania ruchu
- Wspieranie rozwoju systemu transportu publicznego, w tym współpraca z prywatnymi przewoźnikami w zakresie zapewnienia kursowania autobusów odpowiadającego potrzebom mieszkańców
- Wykorzystanie możliwości i potencjału połączeń kolejowych dostępnych na terenie gminy
- Wspieranie działań związanych z budową na terenie gminy stacji ładowania samochodów i rowerów elektrycznych

Kierunek działań

3.3 Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej

Działania wpisujące się w kierunek działania 3.3 koncentrują się w szczególności wokół kluczowej infrastruktury technicznej gminy. Podstawą przyjętej koncepcji działania będzie zabezpieczenie gminy i jej mieszkańców w ujęcia wody pitnej, a także niwelowanie problemów i zanieczyszczeń wynikających z niedostatecznie rozwiniętej sieci kanalizacyjnej. W ramach planowanych zadań przewiduje się także dostosowanie istniejących w gminie rozwiązań, do stale zmieniających się i rosnących standardów technicznych oraz wymagań jakościowych infrastruktury. Realizacja założeń obejmowała będzie działania takie jak:

- Budowa oczyszczalni ścieków wraz z modernizacją infrastruktury towarzyszącej
- Poprawa zaopatrzenia gminy w wodę, modernizacja systemu uzdatniania wody
- Rozwój i modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnej wraz z dążeniem do zapewnienia połączeń infrastruktury sieciowej terenów przeznaczonych pod zabudowę
- Wspieranie rozbudowy systemu przydomowych oczyszczalni

- Poprawa stanu systemów wodno-melioracyjnych
- Modernizacja i usprawnienie systemu gospodarki odpadami
- Podejmowanie działań z zakresu poszukiwania i wykorzystywania źródeł termalnych
- Wspieranie rozwoju sieci ciepłowniczej i ograniczanie niskiej emisji
- Wspieranie rozwoju sieci gazowej
- Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej

Wymiar klimatyczno-środowiskowy

Cel strategiczny 4. Podnoszenie jakości środowiska naturalnego i adaptacja do zmian klimatu

Utrzymanie wysokiej jakości środowiska naturalnego oraz zabezpieczenie gminy przed skutkami zmian klimatycznych, może w nieodległej przyszłości stać się jednym z kluczowych priorytetów rozwojowych. Jakość życia mieszkańców wprost skorelowana jest z dostępem do wody pitnej, przygotowaniem terenu gminy do potencjalnych skutków gwałtownych nawałnic, okresów suszy, czy pojawiających się osuwisk i związanych z tym zagrożeń. Podejmowanie działań adaptacyjnych oraz profilaktycznych, edukacyjnych i wyprzedzających potencjalne zagrożenia, może skutkować ograniczeniem negatywnego oddziaływania wynikającego z zachodzących zmian. W ostatnich latach gmina podejmowała szereg działań zmierzających do poprawy jakości środowiska naturalnego, a także zwiększających zabezpieczenie energetyczne gminy. W kolejnych latach działania te powinny być kontynuowane i uwzględniać nowe wyzwania jakie mogą pojawić się w przestrzeni gminy.

Kierunek działań

4.1 Zabezpieczenie Gminy Maków Podhalański w zakresie zmian klimatycznych oraz utrzymanie wysokich walorów środowiskowych

Zakres działań w ramach kierunku 4.1 obejmował będzie między innymi:

- Podejmowanie działań na rzecz zwiększenia retencji wody, zagospodarowaniem wód opadowych, wraz z rozwojem zielono-niebieskiej infrastruktury
- Realizacja przedsięwzięć przeciwdziałających nadmiernemu zasklepieniu gruntów
- Podejmowanie działań zabezpieczających tereny gminy przed podtopieniami i osuwiskami, w tym zabezpieczenie potoków i brzegów rzeki Skawy
- Wspieranie działań nakierowanych na poprawę bezpieczeństwa energetycznego gminy, w tym zwiększenie wykorzystania OZE, tworzenie spółdzielni energetycznych, farm fotowoltaicznych itp.
- Wspieranie działań z zakresu poprawy jakości powietrza atmosferycznego, wymiany źródeł ciepła oraz promocji postaw i świadomości ekologicznej mieszkańców, zwiększanie dostępności i wsparcia w pozyskiwaniu dofinansowań z tym związanych

- Poprawa jakości środowiska naturalnego, w tym jakości rzek i potoków oraz terenów leśnych, poprzez sprzątanie regularne, akcje i wydarzenia oraz kampanie edukacyjne
- Usuwanie dzikich wysypisk, realizowanie działań z zakresu ochrony gleb i wód powierzchniowych
- Wspieranie działań środowiskowych w gospodarstwach rolnych oraz prywatnych m.in. w zakresie usuwania azbestu
- Wsparcie inwestycji termomodernizacyjnych budynków prywatnych oraz termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej
- Remonty i poprawa efektywności sieci energetycznej w obiektach użyteczności publicznej

2.3 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Rozdział odnosi się do przepisu wskazującego, że strategia rozwoju gminy określa w szczególności „model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy (Art. 10e. ust. 3. pkt. 4) zawartego w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

W odniesieniu do wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych Gminy Maków Podhalański oraz prognozowanych zmian demograficznych, przestrzennych i środowiskowych opracowano model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy. Analiza kluczowych uwarunkowań objęła m.in.: strukturę sieci osadniczej Gminy Maków Podhalański, układ komunikacyjny, wybrane elementy infrastruktury technicznej, zasoby środowiska przyrodniczego oraz obszary wymagające ochrony. Na podstawie przeprowadzonych analiz zdiagnozowano potrzeby i potencjał rozwojowy gminy, z uwzględnieniem jej specyfiki i zróżnicowania.

W rezultacie opracowano długookresowy model struktury funkcjonalno-przestrzennej, który przedstawia strategiczną wizję rozwoju Gminy Maków Podhalański. Zdefiniowano ustalenia i rekomendacje dotyczące kształtowania oraz realizacji polityki przestrzennej w najbliższych latach.

Jako nadrzędny cel rozwoju gminy określono działanie zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju, ukierunkowane na zapewnienie wysokiej jakości życia obecnym i przyszłym mieszkańcom. Aby osiągnąć cele wyznaczone w wizji rozwoju, konieczne jest zarówno odpowiednie kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej, jak i realizacja działań poprawiających warunki życia lokalnej społeczności. W związku z tym sformułowano wytyczne dotyczące zmian w zagospodarowaniu przestrzennym oraz rozwoju systemów komunikacyjnych, infrastruktury technicznej i społecznej, które zilustrowano za pomocą modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej.

2.3.1. Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych

Charakter i hierarchia sieci osadniczej

Gmina Maków Podhalański jest jednostką miejsko-wiejską, a jej sieć osadniczą tworzy miasto Maków Podhalański oraz sześć miejscowości wiejskich: Białka, Grzechynia, Juszczyń, Kojaszówka, Wieprzec i Żarnówka. Struktura osadnicza gminy ma charakter policentryczny, z wyraźnie zarysowaną hierarchią ośrodków. Miasto Maków Podhalański pełni w niej nadrzędną rolę lokalnego centrum, które koncentruje kluczowe funkcje o znaczeniu dla całej gminy, takie jak administracja, usługi wyższego rzędu, gospodarka oraz główny węzeł komunikacyjny. Pozostałe ośrodki wiejskie uzupełniają tę strukturę, pełniąc głównie funkcje mieszkaniowe, usługowe i rolnicze, a część z nich dodatkowo rozwija potencjał gospodarczy i turystyczno-rekreacyjny.

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego (PZPWM), miasto zostało sklasyfikowane jako ośrodek regionalny, a cała gmina leży w obrębie górskiego obszaru funkcjonalnego, co determinuje jej specyficzne uwarunkowania przyrodnicze, krajobrazowe i osadnicze. Kluczowym uwarunkowaniem zewnętrznym jest bezpośrednie sąsiedztwo z miastem Sucha Beskidzka, stolicą powiatu, z którą gmina tworzy zwarty, powiązany funkcjonalnie obszar w zakresie usług, rynku pracy i infrastruktury.

Można przyjąć następujący układ hierarchiczny systemu osadniczego:

Tabela 6 Układ hierarchiczny systemu osadniczego Gminy Maków Podhalański

Miejscowość	Ranga miejscowości	Wiodące funkcje miejscowości
Maków Podhalański	Lokalny ośrodek wielofunkcyjny	administracyjna, usługowa (w tym oświata i kultura), gospodarcza, mieszkaniowa
Białka	Ośrodek wspomagający	mieszkaniowa, usługowa (oświata, opieka), gospodarcza, rekreacyjna (potencjał turystyki nadwodnej), rolnicza
Grzechynia	Ośrodek wspomagający	mieszkaniowa, usługowa (oświata), rekreacyjna (potencjał turystyki zimowej), rolnicza
Juszczyń	Ośrodek wspomagający	mieszkaniowa, usługowa (oświata), gospodarcza, rekreacyjna (potencjał turystyki nadwodnej), rolnicza
Kojaszówka	ośrodek podstawowy	mieszkaniowa, usługowa (oświata), gospodarcza, rekreacyjna (potencjał turystyki nadwodnej), rolnicza
Wieprzec	ośrodek podstawowy	mieszkaniowa, usługowa (oświata), rolnicza

Miejscowość	Ranga miejscowości	Wiodące funkcje miejscowości
Żarnówka	ośrodek podstawowy	mieszkaniowa, usługowa (oświata), rekreacyjna (narcciarstwo), rolnicza

Źródło: opracowanie własne.

Funkcja rolnicza i użytkowanie gruntów

Rolnictwo stanowi historyczną podstawę gospodarki gminy i ważny element kształtujący jej krajobraz, jednak jego rola w lokalnej gospodarce systematycznie maleje. Współcześnie rolnictwo pełni głównie funkcję uzupełniającą, a jego rola w dokumentach strategicznych ustępuje miejsca turystyce i rozwojowi funkcji mieszkaniowej. Mimo to, zachowanie otwartych przestrzeni rolniczych jest kluczowe dla utrzymania walorów krajobrazowych i ekologicznych regionu, a także wspiera rozwój agroturystyki, wpisując się w turystyczny charakter gminy.

Obszary gospodarcze

Tereny działalności gospodarczej w gminie Maków Podhalański koncentrują się przede wszystkim wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych, takich jak droga krajowa nr 28 i droga wojewódzka nr 957. Jako główne obszary gospodarcze, z potencjałem dla rozwoju funkcji produkcyjno-usługowych oraz przemysłowo-składowych, wskazane są miasto Maków Podhalański oraz sołectwa Białka, Juszczyń i Kojszówka. Obszary te pełnią funkcje produkcyjno-usługowe i posiadają potencjał dalszego rozwoju. Polityka przestrzenna gminy wspiera rozwój tych stref, jednocześnie dążąc do ochrony wartościowych krajobrazowo i przyrodniczo terenów.

Kierunki rozwoju i zagospodarowania

Polityka przestrzenna gminy ukierunkowana jest na ograniczanie rozpraszania zabudowy i dogęszczanie w ramach istniejących struktur osadniczych, szczególnie w pieszym zasięgu od przystanków kolejowych. Największa presja inwestycyjna obserwowana jest w rejonach o dobrej dostępności transportowej, zwłaszcza wzdłuż drogi krajowej nr 28 oraz w pobliżu stacji kolejowej w Makowie Podhalańskim i przystanków w Juszczyń i Kojszówce, przy uwzględnieniu innych uwarunkowań. Nowe inwestycje powinny być spójne z otaczającym krajobrazem i nawiązywać do tradycyjnej architektury regionu.

Główne kierunki rozwoju funkcjonalnego dla poszczególnych obszarów to:

- Rozwój zabudowy mieszkaniowej, zarówno jednorodzinnej, jak i osiedlowej, planowany jest głównie w Makowie Podhalańskim, Grzechyni, Białce oraz w centrum Juszczyń. Na tych terenach dopuszcza się również lokalizację obiektów pensjonatowych i rekreacji indywidualnej.

- Rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnej koncentruje się na wykorzystaniu walorów naturalnych. Zgodnie z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego, gmina Maków Podhalański została wskazana jako obszar aktywizacji nowych terenów turystycznych. Planuje się kształtowanie ośrodków wypoczynku nadwodnego w dolinach rzek Skawa i Skawica oraz utrzymanie i potencjalny rozwój narciarstwa zjazdowego w Żarnówce.
- Rozwój działalności gospodarczej, w tym terenów produkcyjnych, magazynowych i składowych, wskazany jest w Makowie Podhalańskim, Białce, Juszczynie i Kojaszówce, zwłaszcza w pobliżu głównych ciągów komunikacyjnych.

Dziedzictwo kulturowe

Ochrona dziedzictwa kulturowego jest kluczowym elementem polityki przestrzennej. Gmina posiada 120 obiektów w ewidencji zabytków, w tym ruiny Huty Maurycy oraz budynek dawnego dworca kolejowego w Makowie Podhalańskim. Zaleca się ochronę historycznych układów ruralistycznych, zachowanie linii zabudowy oraz dbałość o osie widokowe na obiekty zabytkowe. Rekomenduje się również utworzenie Parku Kulturowego dla miasta Maków Podhalański w celu ochrony jego unikalnego charakteru.

2.3.2. Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych

Transport drogowy

Szkielet układu drogowego gminy tworzy droga krajowa nr 28 (DK28) o znaczeniu transkrajowym oraz droga wojewódzka nr 957 (DW957). Kluczową planowaną inwestycją, ujętą w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego, jest budowa obwodnicy Makowa Podhalańskiego w ciągu DK28, mająca na celu poprawę płynności ruchu i ograniczenie uciążliwości transportowych w centrum miasta.

Transport kolejowy

Przez teren gminy Maków Podhalański przebiega linia kolejowa nr 98 Sucha Beskidzka – Chabówka, stanowiąca fragment połączenia kolejowego Kraków – Zakopane. Na obszarze gminy zlokalizowana jest stacja kolejowa Maków Podhalański oraz przystanki w Juszczynie i Kojaszówce, obsługujące ruch pasażerski. Zgodnie z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego, linia ta zaliczana jest do regionalnego układu transportu kolejowego o istotnym znaczeniu dla obsługi ruchu turystycznego i zapewnienia dostępności komunikacyjnej południowej Małopolski. Dokument wskazuje

również modernizację ciągu kolejowego Kraków – Sucha Beskidzka – Chabówka – Zakopane (linia nr 98) jako jedno z priorytetowych przedsięwzięć inwestycyjnych w zakresie poprawy dostępności obszarów górskich. W ramach projektu modernizacji tzw. „kolejowej zakopianki”, realizowanego przez PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., prowadzone są prace obejmujące przebudowę infrastruktury torowej i peronowej na odcinku Sucha Beskidzka – Chabówka, w tym na terenie gminy Maków Podhalański. Przedsięwzięcie to ma na celu zwiększenie bezpieczeństwa ruchu kolejowego, poprawę dostępności komunikacyjnej gminy oraz skrócenie czasu przejazdu na trasie Kraków – Zakopane. Inwestycja jest w trakcie realizacji. Linia kolejowa nr 98 oraz przyległe obszary infrastruktury kolejowej posiadają status terenów zamkniętych.

W polityce przestrzennej gminy zakłada się możliwość dogęszczania oraz lokalizowania nowej zabudowy w pieszym zasięgu stacji kolejowej oraz przystanków, ze względu na dobrą dostępność transportową tych obszarów, przy uwzględnieniu pozostałych uwarunkowań przyrodniczych, krajobrazowych i technicznych.

2.3.3. Główne elementy infrastruktury społecznej

Edukacja i opieka

System oświaty w gminie Maków Podhalański obejmuje sieć placówek publicznych zapewniających opiekę i edukację dzieciom na wszystkich etapach wczesnej edukacji. Edukację przedszkolną prowadzi Gminne Przedszkole Samorządowe działające w strukturze Zespołu Szkół w Makowie Podhalańskim oraz oddziały przedszkolne funkcjonujące przy szkołach podstawowych w Białce, Grzechyni, Juszczynie, Kojaszówce, Wieprzcu i Żarnówce. Uzupełnieniem systemu opieki nad dziećmi w wieku do lat trzech jest Gminny Żłobek w Białce. Na terenie gminy funkcjonuje siedem szkół podstawowych - placówka tego typu znajduje się w każdej miejscowości gminy. W gminie działa również Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Makowie Podhalańskim, zapewniający edukację i wsparcie uczniom wymagającym specjalnych form kształcenia. Wyzwaniem pozostaje niedostateczny stan techniczny części budynków oświatowych i ich dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. W związku z tym, wśród rekomendacji dla gminy wskazano na konieczność przeprowadzania remontów, modernizacji i adaptacji tych obiektów do obecnych standardów.

Kultura

Główną instytucją odpowiedzialną za działalność kulturalną w gminie jest Makowskie Centrum Kultury. Nadzoruje ono pracę domu kultury, biblioteki publicznej oraz świetlic wiejskich, stanowiąc centralny punkt życia kulturalnego lokalnej społeczności.

Turystyka, sport i rekreacja

Turystyka i rekreacja stanowią jeden z kluczowych i perspektywicznych kierunków rozwoju gminy. Planuje się wykorzystanie walorów naturalnych, utrzymanie i modernizację istniejącej bazy oraz rozwój zróżnicowanej infrastruktury, w tym:

- Turystyka zimowa: Infrastruktura opiera się na funkcjonującym wyciągu narciarskim Bogdanówka w miejscowości Żarnówka. Plany rozwojowe zakładają utrzymanie jego funkcji.
- Turystyka rowerowa i piesza: Na terenie gminy Maków Podhalański istnieje sieć lokalnych szlaków pieszych i rowerowych o charakterze rekreacyjnym i turystycznym, prowadzonych głównie dolinami potoków oraz w rejonach leśnych i górskich. Przez teren gminy Maków Podhalański planowany jest przebieg trasy VeloBeskid, stanowiącej element regionalnej sieci tras rowerowych województwa małopolskiego, łączącej Żywiec, Maków Podhalański i Rabkę-Zdrój. Trasa została wskazana w opracowaniu „Koncepcja budowy zintegrowanej sieci tras rowerowych, biegowych oraz narciarskich tras biegowych w województwie małopolskim” i stanowi część systemu VeloMałopolska. W rejonie Makowa Podhalańskiego planowane jest połączenie trasy VeloBeskid z trasą VeloSkawa, co pozwoli na integrację południowej sieci tras rowerowych Małopolski i zapewni powiązanie z doliną Skawy oraz dalej w kierunku Wadowic i Zatoru.
- Rekreacja nadwodna: Plany strategiczne przewidują kształtowanie ośrodków wypoczynku nadwodnego w dolinach rzek Skawa i Skawica, szczególnie w miejscowościach Juszczyń, Kojaszówka i Białka. Zagospodarowanie terenów nadrzecznych stanowi jeden z priorytetów rozwojowych gminy.

Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

Podstawową opiekę zdrowotną zapewniają przychodnie, a specjalistyczne usługi świadczy oddział medycyny paliatywnej oraz Zakład Opiekuńczo-Lecniczy w Makowie Podhalańskim. Wyzwaniem pozostaje ograniczona dostępność usług medycznych, zwłaszcza specjalistycznych. Zgodnie z przyjętymi kierunkami strategicznymi, działania gminy będą skoncentrowane na wieloaspektowej poprawie dostępu do usług ochrony zdrowia dla mieszkańców.

Działania z zakresu pomocy społecznej realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Funkcjonuje także Dzienny Dom „Senior+” oraz Dom Pomocy Społecznej.

2.3.4. Główne elementy infrastruktury technicznej

Gospodarka wodno-ściekowa

Na terenie gminy Maków Podhalański funkcjonuje system wodociągowy oparty na ujęciach wód podziemnych, obejmujący kilka stacji uzdatniania wody. Miasto Maków Podhalański zaopatrywane jest z dwóch ujęć, a dodatkowo działa stacja uzdatniania wody w Grzechyni. Sieć wodociągowa jest jednak słabo rozwinięta i obejmuje głównie miasto oraz jego okolice, a w pozostałej części gminy mieszkańcy korzystają ze studni. W trakcie realizacji znajduje się nowa stacja uzdatniania wody w Juszczynie, prowadzone są również prace projektowe i budowlane nad rozszerzeniem sieci m.in. w Juszczynie i Białce. Działania te wpisują się w strategiczny kierunek dalszego, sukcesywnego rozwoju i modernizacji sieci na obszarze całej gminy.

Na terenie gminy Maków Podhalański funkcjonuje system kanalizacji sanitarnej powiązany z regionalnym układem oczyszczania ścieków. Ścieki z terenu gminy odprowadzane są kolektorem do oczyszczalni w Suchej Beskidzkiej. Planuje się rozbudowę sieci kanalizacyjnej, gdyż obecnie obejmuje tylko Maków Podhalański i Białkę. W celu zwiększenia efektywności systemu i dostosowania jego przepustowości do rosnących potrzeb planowana jest budowa oczyszczalni ścieków w Makowie Podhalańskim. Inwestycja ta ma na celu odciążenie istniejących instalacji, poprawę jakości środowiska wodnego oraz zapewnienie możliwości dalszego rozwoju sieci kanalizacyjnej na obszarze gminy.

Infrastruktura energetyczna i gazowa

Przez teren gminy Maków Podhalański przebiega napowietrzna linia wysokiego napięcia 110 kV relacji Sucha Beskidzka – Maków Podhalański – Jordanów, stanowiąca fragment regionalnego układu zasilania południowej Małopolski. Na obszarze gminy zlokalizowana jest stacja elektroenergetyczna 110/15 kV GPZ Białka, będąca głównym punktem zasilania sieci średniego i niskiego napięcia obejmującej Maków Podhalański i okoliczne miejscowości.

Przez obszar gminy Maków Podhalański przebiega gazociąg średniego ciśnienia relacji Sucha Beskidzka – Maków Podhalański (DN200–DN225), stanowiący element regionalnego systemu dystrybucyjnego. Prowadzona jest sukcesywna rozbudowa sieci średniego ciśnienia i przyłączy, obejmująca m.in. rejon Makowa Dolnego oraz ciąg Białka – Skawica, co sprzyja zwiększeniu stopnia gazyfikacji i ograniczeniu niskiej emisji. W dalszej perspektywie planowana jest modernizacja systemu dystrybucyjnego, ukierunkowana na poprawę niezawodności zasilania i zapewnienie możliwości dalszego rozwoju sieci gazowej na obszarze gminy.

Gospodarka odpadami i OZE

Zgodnie z Programem Ochrony Środowiska dla Powiatu Suskiego, w gminie istnieje potencjał do rozwoju odnawialnych źródeł energii, głównie w obszarze energetyki solarnej.

Sieć szerokopasmowa

Zgodnie z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego, przez teren gminy Maków Podhalański przebiega regionalny ciąg sieci szerokopasmowej w dolinie rzeki Skawy, stanowiący część wojewódzkiego systemu telekomunikacyjnego. Inwestycja ta jest elementem projektu „Małopolska Sieć Szerokopasmowa”, którego celem jest poprawa dostępności do szybkiego internetu i nowoczesnych usług cyfrowych w miejscowościach południowej Małopolski, w tym na obszarze gminy Maków Podhalański.

2.3.5. System powiązań przyrodniczych

Obszary chronione i formy ochrony przyrody

Na terenie gminy nie występują wielkopowierzchniowe formy ochrony przyrody, takie jak parki narodowe czy rezerваты, ale znajdują się tu dwa pomniki przyrody. Gmina graniczy z Południowomałopolskim Obszarem Chronionego Krajobrazu oraz Zespołem przyrodniczo-krajobrazowym Dolina Skawicy. W dokumentach planistycznych i środowiskowych proponuje się utworzenie Zespołu przyrodniczo-krajobrazowego „Skawica”, obejmującego dolinę potoku Skawica na terenie gmin Maków Podhalański i Zawoja. Zespół ten ma chronić cenne siedliska nadrzeczne, łąkowe i łęgowe.

Korytarze ekologiczne

Przez teren gminy Maków Podhalański przebiegają fragmenty korytarzy ekologicznych o znaczeniu krajowym i regionalnym, stanowiących element systemu przyrodniczego Karpat. Zgodnie z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego (PZPWM, 2020) oraz opracowaniami środowiskowymi, obszar gminy znajduje się w zasięgu następujących powiązań przyrodniczych:

- Korytarza Karpackiego Pogórzy (Południowego (KPd)) – obejmującego pasma górskie od Beskidu Małego i Beskidu Makowskiego po pogórza środkowobeskidzkie. Korytarz ten łączy obszary węzłowe Babiogórsko-Orawski i Gorczański, a na terenie gminy przebiega przez kompleksy leśne i doliny potoków Beskidu Makowskiego, zapewniając ciągłość przyrodniczą pomiędzy Babią Górą, Pasmem Policy i dalszymi partiami Karpat.
- Korytarza Beskid Mały – Zator, biegnącego doliną rzeki Skawy, który stanowi powiązanie pomiędzy Obszarem Węzłowym Beskidu Małego a Korytarzem Doliny Wisły. Na północnych obrzeżach gminy obejmuje on ciąg terenów nadrzecznych i zalesionych, będących naturalnym przedłużeniem systemu ekologicznego Skawy.

Dodatkowo, zgodnie z opracowaniem „Korytarze ekologiczne łączące obszary sieci Natura 2000 w Karpatach” (Instytut Ochrony Przyrody PAN, 2015), w ujęciu krajowym obszar gminy znajduje się w zasięgu korytarzy „Beskidy Średnie” (KPd-13B) oraz „Babia Góra – Beskidy Zachodnie” (GKK-8), które tworzą część karpackiego systemu powiązań ekologicznych.

Oba wymienione w PZPWM korytarze pełnią kluczową rolę w utrzymaniu ciągłości systemu przyrodniczego Karpat i pogórzy południowej Małopolski, a ich zachowanie ma istotne znaczenie dla różnorodności biologicznej i stabilności ekologicznej regionu.

Audyt krajobrazowy

W gminie Maków Podhalański w Audycie krajobrazowym województwa małopolskiego zidentyfikowano dwa krajobrazy priorytetowe: Beskid Makowski (las Sucha Beskidzka – Tokarnia) oraz Pasma Policy. Oba zaliczają się do krajobrazów leśnych o przewadze siedlisk borowych i lasowych, charakteryzujących się wysokimi walorami przyrodniczymi, krajobrazowymi i klimatycznymi. Dla tych obszarów wskazano potrzebę utrzymania ciągłości struktur leśnych, ograniczania rozproszonej zabudowy na stokach oraz zachowania naturalnego charakteru ekosystemów górskich. Wśród rekomendacji dla Pasma Policy wskazano rozszerzenie obszaru Południowomałopolskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu i Zespołu przyrodniczo-krajobrazowego Dolina Skawicy.

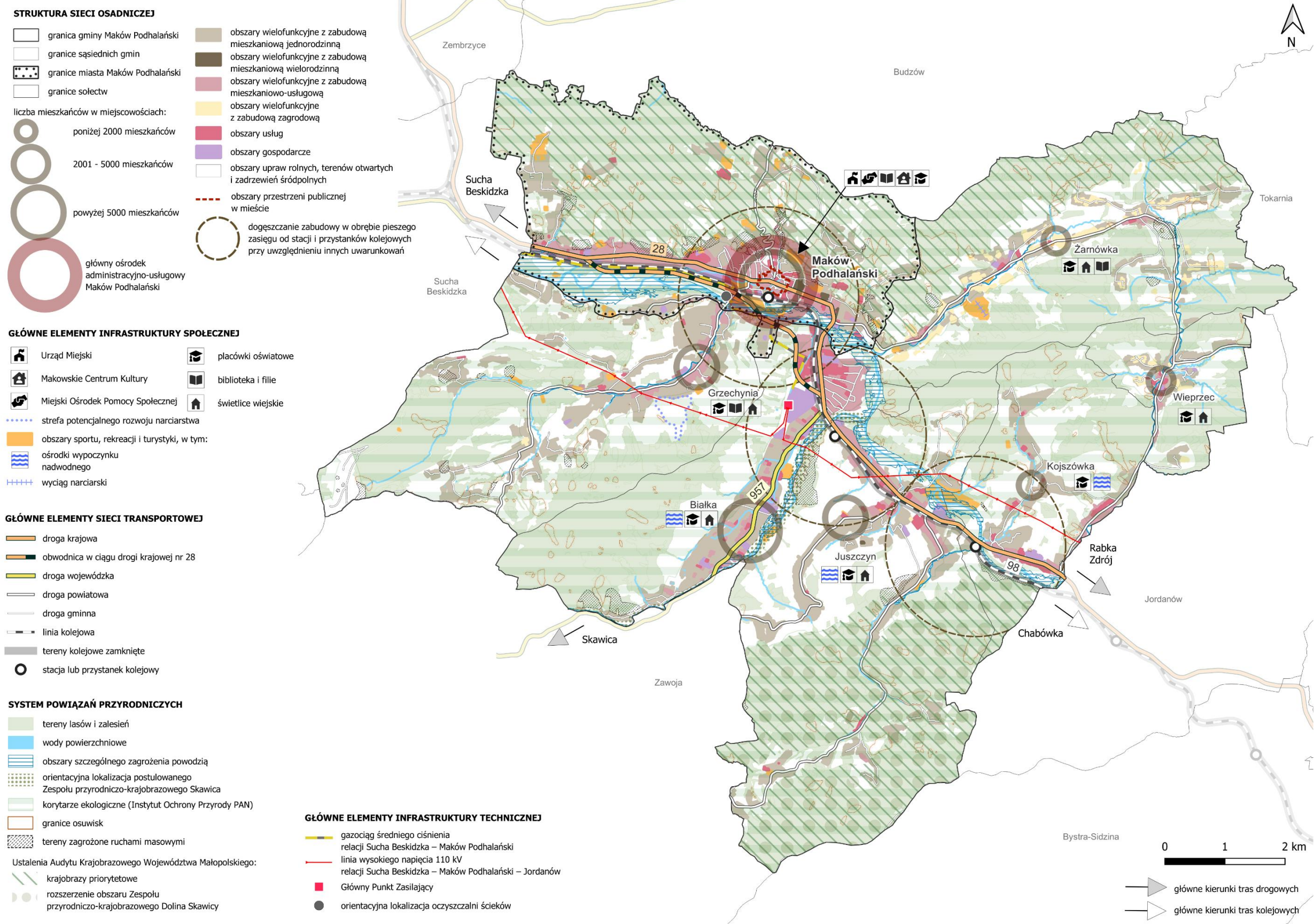
Złoża i tereny górnicze

Na terenie gminy Maków Podhalański nie występują udokumentowane złoża kopalin ani tereny górnicze.

Zagrożenia naturalne

Na terenie gminy Maków Podhalański występują liczne osuwiska i obszary zagrożone ruchami masowymi ziemi, typowe dla obszarów fliszowych Beskidu Makowskiego. Zjawiska te koncentrują się głównie na stokach o większych spadkach, w rejonach o niekorzystnych warunkach geologicznych i hydrologicznych. W bazie Systemu Osłony Przeciwsuwiskowej (SOPO) oraz w dokumentach planistycznych gminy zidentyfikowano zarówno osuwiska aktywne i okresowo aktywne, jak i tereny potencjalnie zagrożone ich powstawaniem. Z uwagi na ukształtowanie terenu i budowę geologiczną zaleca się prowadzenie ciągłego monitoringu osuwisk, uwzględnianie stref zagrożenia w dokumentach planistycznych oraz ograniczanie nowej zabudowy i ingerencji w naturalne ukształtowanie stoków w obszarach narażonych na ruchy masowe ziemi. Gmina jest objęta wysokim ryzykiem powodzi rzecznych, które związane jest z wezbrzeniami rzek Skawa i Skawica. Obszary szczególnego zagrożenia koncentrują się w dolinach tych rzek. Dodatkowo obszar gminy objęty jest umiarkowanym zagrożeniem suszą.

Grafika 2 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Maków Podhalański

Źródło: opracowanie własne.

2.4 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Prowadzenie spójnej i zrównoważonej polityki przestrzennej stanowi jeden z kluczowych elementów rozwoju gminy Maków Podhalański. Odpowiednie kształtowanie przestrzeni wpływa nie tylko na jakość życia mieszkańców, ale także na atrakcyjność inwestycyjną, ochronę środowiska oraz zachowanie ładu przestrzennego. Niniejszy rozdział zawiera ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej. Stanowią one podstawę do opracowania dokumentów planistycznych, a także wyznaczają kierunki działań podejmowanych przez władze gminy w perspektywie długofalowej.

Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

- Zaleca się rozszerzenie obszaru Południowomałopolskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu i Zespołu przyrodniczo-krajobrazowego Dolina Skawicy oraz utworzenie Zespołu przyrodniczo-krajobrazowego Skawica.
- Rekomenduje się ograniczenie lokalizacji nowej zabudowy i utrwalania istniejącej na terenach, które zagrożone są powodziami i osuwiskami, za wyjątkiem obiektów związanych z zabezpieczaniem osuwisk.
- Należy dążyć do rozwijania korytarzy ekologicznych oraz zachowania miejsc do swobodnej migracji zwierząt.
- Rozwijanie zadrzewień i zakrzewień na gruntach zagrożonych erozją, albo położonych w terenie pofałdowanym.
- Ograniczenie niskiej emisji przez zmianę źródeł energii i gazyfikację gminy.
- Rekomenduje się utrzymanie funkcji wodochronnych, glebochronnych i bioklimatycznych lasów.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

- Nowo powstała architektura powinna nawiązywać do tradycji i charakteru substancji zabytkowej, pod względem m.in. gabarytów, formy architektonicznej, wykorzystywanego materiału czy usytuowania.
- Należy dążyć do zachowania istniejących linii zabudowy oraz tradycyjnych układów ruralistycznych w poszczególnych miejscowościach.
- Zachowanie zasadniczych elementów historycznego rozplanowania ulic i placów oraz wartości zasobów dziedzictwa kulturowego, które decydują o tożsamości kulturowej gminy.

- Wyklucza się możliwość przystaniania osi widokowych na obiekty zabytkowe nową zabudową, podobnie jak zabrania się tworzenia nowych dominant.
- Rekomenduje się utworzenie Parku Kulturowego dla miasta Maków Podhalański oraz strefy ingerencji konserwatorskiej SIK w miejscowościach; Grzechynia, Juszczyń, Koszówka, Białka, Wieprzec i Żarnówka, wraz z uchwaleniem planów ich ochrony.

Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

- Zaleca się, aby nowa zabudowa była projektowana w sposób spójny z otaczającym krajobrazem – należy unikać wznoszenia budynków, które wyróżniają się w sposób rażący ze względu na swoje położenie, rozmiar, kształt, kolorystykę czy styl architektoniczny.
- Zaleca się unikanie rozpraszania zabudowy, a nowo projektowane obiekty powinny być sytuowane jako uzupełnienie bądź przedłużenie już istniejącej struktury osadniczej.
- Dogęszczanie zabudowy w obrębie pieszego zasięgu od stacji i przystanków kolejowych przy uwzględnieniu innych uwarunkowań.
- Należy dążyć do intensyfikacji terenów mieszkaniowych w ramach istniejącego zainwestowania i ograniczenie rozproszenia budownictwa. W przypadku rozszerzenia terenów mieszkaniowych poza obszar zwartej zabudowy rekomenduje się wychodzenie w pierwszej kolejności na tereny, które są już obciążone zabudową rozproszoną oraz zrezygnowanie z wprowadzania nowej zabudowy na terenach otwartych.
- Dopuszcza się realizację nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej o charakterze osiedli w Makowie Podhalańskim i Grzechyni. Rozwój zabudowy mieszkaniowej wskazuje się przede wszystkim w centrum miasta, jak również w Grzechyni, Białce i centrum Juszczyń. Na terenie zabudowy mieszkaniowej dopuszcza się tworzenie obiektów pensjonatowych oraz rekreacji indywidualnej.
- Rekomenduje się kształtowanie ośrodków wypoczynku nadwodnego w miejscowościach związanych z doliną rzek Skawa i Skawica, szczególnie w miejscowościach Juszczyń, Kojaszówka i Białka.
- Utrzymywanie terenów stoku w miejscowości Żarnówka jako obszarów otwartych umożliwiających rozwój narciarstwa zjazdowego i rekreacyjnego.
- Tereny pod zabudowę produkcyjną, wytworczą i magazynową i składy wyznacza się szczególnie w Makowie Podhalańskim, Białce, Juszczyń i Kojaszówce. Rozwój działalności gospodarczej, w szczególności w bliskości głównych ciągów komunikacyjnych.
- Należy kontynuować kształtowanie centrów usługowych jednostek osadniczych.

Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

- Na terenie gminy nie wyznacza się obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

- Inwestycje celu publicznego powinny być prowadzone w oparciu o zapisy Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego.
- Inwestycje celu publicznego powinny być spójne z kierunkami rozwoju gminy.

Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

Systemy komunikacji

- Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci dróg, ścieżek i tras rowerowych, dążenie do tworzenia sieci połączeń infrastruktury gminnej z ponadlokalnymi sieciami tras rowerowych.
- Wspieranie rozwoju systemu transportu publicznego, w tym współpraca z prywatnymi przewoźnikami w zakresie zapewnienia kursowania autobusów odpowiadającego potrzebom mieszkańców.
- Wykorzystanie możliwości i potencjału połączeń kolejowych dostępnych na terenie gminy.
- Podejmowanie działań i lobbowanie na rzecz budowy obwodnicy drogowej Makowa Podhalańskiego.
- Budowa obwodnicy Makowa w ciągu drogi krajowej nr 28.

Infrastruktura techniczna

- Budowa oczyszczalni ścieków oraz rozbudowa systemu przydomowych oczyszczalni.
- Rozwój i modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnej
- Modernizacja systemu uzdatniania wody.
- Poprawa stanu systemów wodno-melioracyjnych.
- Modernizacja, rozbudowa i podnoszenie standardu dróg gminnych oraz remont kluczowych połączeń między miejscowościami.
- Rozbudowa i modernizacja sieci chodników oraz ciągów pieszych.
- Rozwój sieci gazowej i ciepłowniczej.
- Remonty i poprawa efektywności sieci energetycznej w obiektach użyteczności publicznej.
- Modernizacja i usprawnienie systemu gospodarki odpadami.

Infrastruktura społeczna

- Remonty, modernizacja i dostosowanie do obecnych standardów oraz prognozowanego zapotrzebowania obiektów infrastruktury oświaty oraz kultury, w tym także świetlic wiejskich.
- Poprawa dostępności usług publicznych poprzez cyfryzację pracy urzędu i jego jednostek.
- Tworzenie i rozwój dziennych domów opieki i klubów seniora.
- Rozwój zasobu mieszkaniowego i tworzenie mieszkań chronionych oraz wspomaganych.
- Prowadzenie działań na rzecz utworzenia Muzeum Ziemi Makowskiej i Muzeum Haftu.
- Rozwój, modernizacja i doposażanie terenów rekreacyjno-sportowych oraz tworzenie nowych miejsc aktywności (m.in. placów zabaw) w poszczególnych sołectwach gminy.
- Tworzenie lokali przeznaczonych dla podmiotów gospodarczych, w tym rozwój zaplecza biurowo-usługowego.
- Budowa systemu zintegrowanej informacji turystycznej wraz z instalacją informatorów turystycznych oraz tablic edukacyjnych i promocyjnych w przestrzeniach publicznych.
- Tworzenie sieci punktów widokowych i miejsc wykorzystujących potencjał krajobrazowy gminy.
- Zagospodarowanie na cele rekreacyjne i turystyczne terenów nad rzeką Skawą.

Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

- Dopuszcza się lokalizację tego rodzaju urządzeń na obszarach przeznaczonych pod działalność gospodarczą, przy zachowaniu stref ochronnych od tych urządzeń i obiektów w granicach danego obszaru.
- Lokalizacja tego rodzaju urządzeń powinna odbywać się zgodnie z ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

- Lokalizowanie tego typu inwestycji jest niedozwolone na obszarach o szczególnych walorach krajobrazowych oraz w miejscach charakteryzujących się wysoką wrażliwością ekologiczną, w celu ograniczenia ryzyka degradacji środowiska naturalnego.
- Przy wyborze lokalizacji inwestycji należy brać pod uwagę możliwość wdrożenia rozwiązań ograniczających jej negatywny wpływ na środowisko, takich jak odpowiednie technologie, strefy ochronne czy dostęp do infrastruktury zmniejszającej emisję zanieczyszczeń.

Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

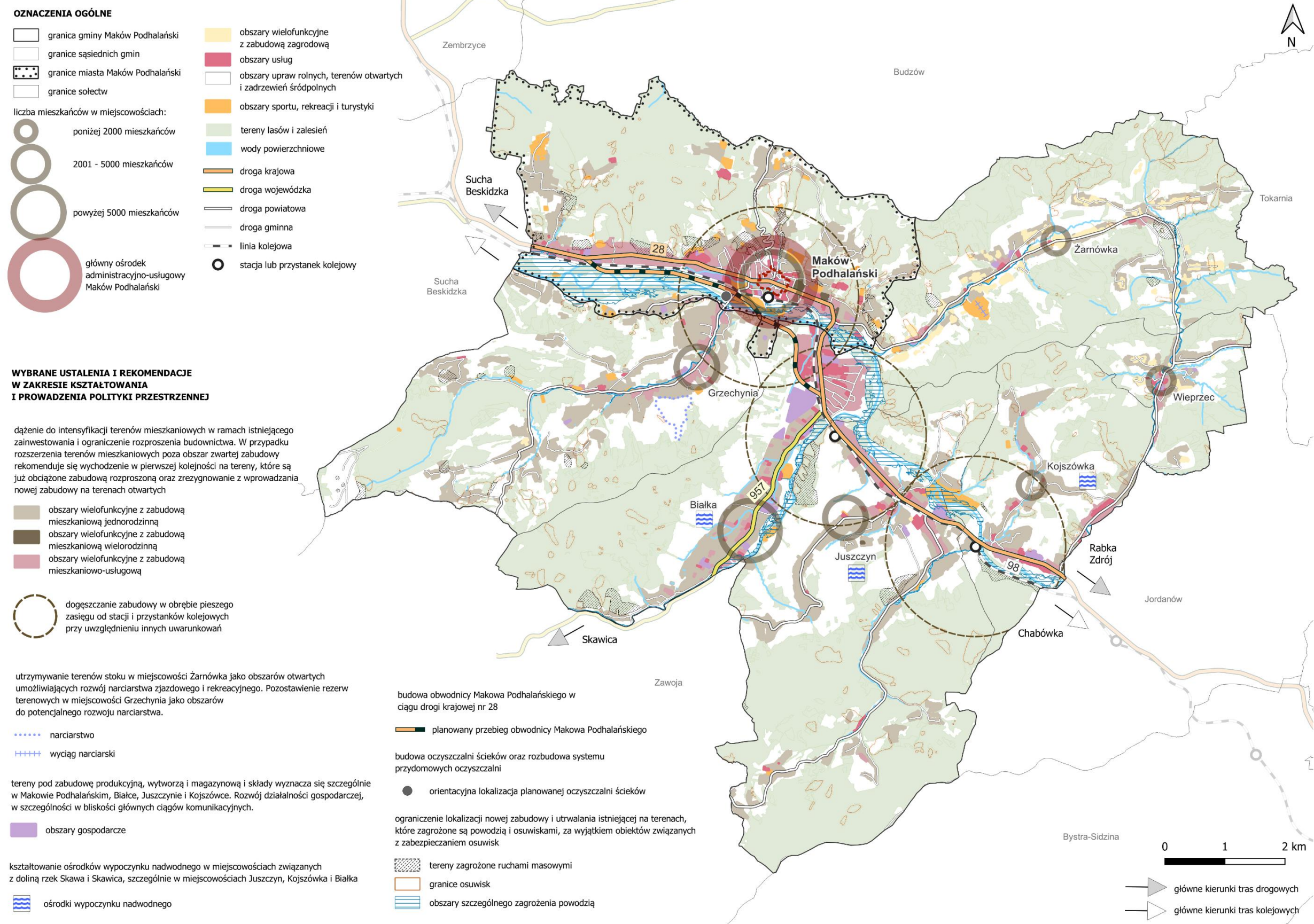
- Zaleca się podejmowanie działań zapobiegających zarastaniu nieużytkowanych pól i łąk krzewami oraz roślinnością inwazyjną.

- Wskazane jest utrzymanie w stanie naturalnym lub półnaturalnym najbardziej wartościowych przyrodniczo ekosystemów leśnych oraz najstarszych drzewostanów.
- Dopuszcza się adaptację zabudowy zagrodowej na rzecz rozwijania agroturystyki.
- Dopuszcza się zalesianie i wyłączenie z użytkowania rolnego, gruntów charakteryzujących się najniższą przydatnością dla rolnictwa.
- Należy ograniczyć zmianę przeznaczenia użytków zielonych, które położone są w dolinach rzek i potoków na grunty rolne, ale również na cele nierolnicze.
- Wszelkie działania na obszarów lasów powinny być prowadzone z uwzględnieniem przepisów zawartych w planach urzędniowych lasów.
- Dopuszcza się przeznaczenie lasów na cele nieleśne, ale tylko w uzasadnionych przypadkach.
- Rekomenduje się przystosowanie kompleksów leśnych do pełnienia funkcji rekreacyjno-turystycznej.

Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

- Kształtowanie obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji powinno odbywać się w oparciu o zapisy Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Maków Podhalański na lata 2016-2026.
- Przekształcanie terenów powinno być ukierunkowane na wprowadzenie funkcji zgodnych z aktualnymi potrzebami rozwoju gminy, przy jednoczesnym ograniczeniu negatywnego wpływu na środowisko i układ przestrzenny.

Grafika 3 Wybrane ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Maków Podhalański

Źródło: opracowanie własne.

2.5 Oczekiwane rezultaty planowanych działań

Poniżej przedstawiono katalog wskaźników, które będą podlegały monitoringowi w celu określenia poziomu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Maków Podhalański na lata 2025-2035. Dzięki monitoringowi możliwa będzie ocena rezultatów planowanych działań oraz stwierdzenie, czy wyznaczone w strategii cele strategiczne zostały osiągnięte.

Dla każdego ze wskaźników określono oczekiwaną tendencję, a więc sposób, w jaki będzie się zmieniała wartość wskaźnika (wzrost/spadek) w wyniku realizacji założeń Strategii. Dla niektórych wskaźników możliwe było określenie wartości bazowej – są to bowiem dane odnotowywane rokrocznie w statystyce publicznej (BDL GUS). Dzięki temu ich monitoring będzie ciągły i pozwoli na porównanie jego wyników w dłuższej perspektywie (również w latach poprzedzających wdrożenie Strategii). Dla pozostałych wskaźników nie przyjęto wartości bazowych ze względu na fakt, iż do momentu opracowania Strategii (2025 r.), w jej ramach nie zostały podjęte działania umożliwiające ich określenie – realizacja zadań, których dotyczą dane wskaźniki, rozpocznie się bowiem dopiero po przyjęciu Strategii i od tego momentu prowadzony będzie monitoring.

Kierunki działań	Wskaźnik	Wartość bazowa (2023 r.)	Oczekiwana tendencja	Źródło danych
Cel 1. Wsparcie potencjału społeczno-kulturowego Gminy Maków Podhalański				
1.1. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych	Współczynnik skolaryzacji brutto w szkołach podstawowych	89,5%	wzrost	BDL GUS
	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć ukierunkowanych na rozwój oferty usług publicznych w gminie	-	wzrost	Urząd Gminy Maków Podhalański
1.2. Prowadzenie aktywnej polityki społecznej	Przyrost naturalny na 1000 ludności	-4,4	Wzrost (wartość dodatnia)	BDL GUS
	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć ukierunkowanych na wsparcie mieszkańców	-	wzrost	Urząd Gminy Maków Podhalański
1.3. Rozwój oferty kulturalnej, czasu wolnego i wzmacnianie lokalnej tożsamości	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 ludności	2,7	wzrost	BDL GUS
	Liczba podjętych inicjatyw na rzecz integracji społecznej	-	wzrost	Urząd Gminy Maków Podhalański

Kierunki działań	Wskaźnik	Wartość bazowa (2023 r.)	Oczekiwana tendencja	Źródło danych
Cel 2. Wzmocnienie i dywersyfikacja lokalnej gospodarki				
2.1. Rozwój przedsiębiorczości i lokalnego rynku pracy	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	1 334	wzrost	BDL GUS
	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. ludności	1 122	wzrost	BDL GUS
2.2. Tworzenie oferty turystycznej i inwestycyjnej oraz budowa marki turystycznej Gminy Maków Podhalański	Udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym	3,2%	spadek	BDL GUS
	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć ukierunkowanych na promocję gminy w regionie	-	wzrost	Urząd Gminy Maków Podhalański
Cel 3. Zrównoważony rozwój przestrzenny i funkcjonalny Gminy Maków Podhalański				
3.1. Harmonijny rozwój przestrzeni i infrastruktury społecznej	Saldo migracji na 1000 ludności	-0,4	wzrost	BDL GUS
	Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	2,5	wzrost	BDL GUS
3.2. Podnoszenie standardów i jakości infrastruktury transportowej i komunikacyjnej	Długość nowych lub zmodernizowanych ciągów pieszych, rowerowych i pieszo-rowerowych na terenie gminy	-	wzrost	Urząd Gminy Maków Podhalański
	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć ukierunkowanych na rozwój systemu transportu publicznego	-	wzrost	Urząd Gminy Maków Podhalański
3.3. Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej	Udział % ludności korzystającej z sieci wodociągowej	49,1%	wzrost	BDL GUS
	Udział % ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	45,6%	wzrost	BDL GUS
Cel 4. Podnoszenie jakości środowiska naturalnego i adaptacja do zmian klimatu				
4.1. Zabezpieczenie Gminy Maków Podhalański w zakresie zmian klimatycznych oraz utrzymanie wysokich walorów środowiskowych	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych oraz akcji edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska	-	wzrost	Urząd Gminy Maków Podhalański
	Poziom recyklingu odpadów komunalnych	32,6%	wzrost	BDL GUS

3. System wdrażania strategii

System zarządzania strategią składa się z powiązanych ze sobą procesów, których skuteczna realizacja wymaga zaangażowania różnych podmiotów posiadających odpowiednie kompetencje. Aby działania były spójne i efektywne, konieczne jest jasne określenie zakresu odpowiedzialności za poszczególne zadania przewidziane w strategii. Podział ten opiera się zarówno na różnicach w kompetencjach, jak i na poziomie odpowiedzialności przypisanym poszczególnym uczestnikom procesu. Istotą systemu zarządzania jest nie tylko stworzenie odpowiedniej struktury wdrażania strategii, ale także uwzględnienie trzech ściśle powiązanych i wzajemnie oddziałujących obszarów takich jak:

- formułowanie oraz okresowa aktualizacja strategii,
- skuteczne wdrażanie strategii,
- monitoring i ocena osiągniętych rezultatów strategii.

3.1 Realizacja, monitoring, ewaluacja i aktualizacja strategii

W zakresie realizacji działań zdefiniowanych w strategii wiodącą rolę będzie pełnił Burmistrz Makowa Podhalańskiego, który będzie wspierany przez Sekretarza, Radę Miejską, skarbnika i merytoryczne komórki Urzędu Miejskiego w Makowie Podhalańskim.

Burmistrz Makowa Podhalańskiego	• Przygotowanie projektu strategii przy współpracy struktur Urzędu Miejskiego w uzgodnieniu z Radą Miejską i mieszkańcami (zmiana zapisów w dokumencie w oparciu o uzasadnione propozycje i wnioski mieszkańców), • Zatwierdzenie zadań do realizacji w ramach strategii, • Nawiązywanie współpracy z instytucjami, organizacjami i podmiotami (administracji wyższego i niższego szczebla, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi itp.), • Działania lobbingowe na rzecz realizacji założeń strategii.
Rada Miejska	• Analiza postępów wdrażania strategii, • Zatwierdzenie i zapewnienie finansowania dla rocznych oraz wieloletnich programów branżowych i inwestycyjnych, w ramach których będą realizowane cele strategiczne i kierunki działań, • Rozpatrywanie wniosków o aktualizację strategii i podejmowanie uchwał w tym zakresie.
Skarbnik Gminy Maków Podhalański	• Zabezpieczenie środków w budżecie na realizację zadań wynikających z kierunków działań poprzez umieszczenie konkretnych zadań w budżecie oraz Wieloletniej Prognozie Finansowej.
Koordynator Strategii (Referat Planowania, Inwestycji i Rozwoju)	• Koordynacja prac na rzecz wdrażania strategii pomiędzy poszczególnymi podmiotami zaangażowanymi w realizację strategii,

	• Przygotowywanie analiz dotyczących gminy w zakresie projektów zrealizowanych ze środków UE w kontekście realizacji strategii, • Przygotowanie sprawozdań okresowych z realizacji strategii, • Upowszechnianie założeń strategii wśród mieszkańców gminy, • Bieżący nadzór nad realizacją strategii i rekomendowanie ewentualnych zmian w strategii.
Poszczególne komórki Urzędu Miejskiego, jednostki organizacyjne gminy i inne podmioty zaangażowane w realizację strategii	• Opracowanie rocznych i wieloletnich programów branżowych oraz inwestycyjnych w ramach których realizowane będą założenia strategiczne, • Realizacja poszczególnych działań strategicznych, • Informowanie Koordynatora strategii o stopniu realizacji zadań oraz przekazywanie danych do monitoringu, • Zgłaszanie problemów w realizacji zadań oraz konieczności zmian zapisów strategii.

Realizacja założeń strategii powinna odbywać się zgodnie z zasadami takimi jak:

- Partnerstwo – podmioty realizujące strategię powinny kierować się zasadą równorzędnego traktowania reprezentantów poszczególnych środowisk. Istotne jest zachowanie niezależności poszczególnych podmiotów przy jednoczesnej współpracy na rzecz urzeczywistnienia zaplanowanej wizji gminy,
- Otwartość – w prace nad realizacją założeń strategii powinni zostać zaangażowani przedstawiciele różnych środowisk i podmiotów, co zagwarantuje interdyscyplinarność zespołów roboczych,
- Efektywność – działania, które zostaną podjęte, powinny być zaplanowane w taki sposób, aby umożliwić osiągnięcie wymiernych rezultatów przy oszczędnym wykorzystaniu zasobów,
- Transparentność – realizacja założeń strategicznych powinna być jawna, z założeniem udostępniania wszystkich informacji. Istotną częścią działań jest dialog pomiędzy poszczególnymi interesariuszami. Wszystkie podejmowane działania powinny być publicznie przedstawiane oraz konsultowane,
- Konsekwencja – wdrażane działania powinny odbywać się w odpowiedniej kolejności, mając na uwadze komplementarność podejmowanych działań. Istotna jest determinacja w osiąganiu założonych celów,
- Elastyczność – w przypadku zmieniających się uwarunkowań należy odpowiednio zmodyfikować założenia strategii.

Strategia będzie objęta bieżącym **monitoringiem**, polegającym na regularnej analizie postępów w realizacji zaplanowanych działań i osiąganiu celów strategicznych. Proces ten oparty zostanie na zestawie wskaźników monitorujących, określonych w rozdziale 2.5 Rezultaty planowanych działań.

Głównym celem monitoringu jest zapewnienie pełnej informacji o efektach wdrażanych działań oraz ich zgodności z założeniami strategii.

Poszczególne komórki Urzędu Miejskiego, jednostki organizacyjne i inne podmioty zaangażowane w realizację konkretnych działań w ramach strategii	Przekazywanie informacji na temat realizowanych działań, w tym wartości wskaźników przypisanych do prowadzonych działań do Koordynatora Strategii - w terminie do końca kwietnia roku następującego po roku sprawozdawczym.
Koordynator Strategii (Referat Planowania, Inwestycji i Rozwoju)	Przygotowanie sprawozdania rocznego z realizacji strategii w terminie do końca maja. Sprawozdanie będzie stanowić część Raportu o stanie gminy, który przekładany jest Burmistrzowi Makowa Podhalańskiego i Radzie Miejskiej

Podstawą do przeprowadzenia **ewaluacji** będzie monitoring bieżący realizacji strategii. Jej głównym celem jest ocena, w jakim stopniu podejmowane działania przyczyniają się do osiągnięcia założonych celów strategicznych. W ramach ewaluacji analizie podlega m.in. skuteczność, efektywność, przydatność oraz trwałość osiągniętych rezultatów, a także adekwatność przyjętych celów względem zidentyfikowanych potrzeb i wyzwań rozwojowych. Proces ten służy określeniu, na ile założenia strategii są realizowane w praktyce oraz czy istnieje potrzeba ich korekty lub aktualizacji. Dzięki temu możliwe jest systematyczne podnoszenie jakości działań, udoskonalanie bieżących interwencji oraz podejmowanie świadomych decyzji dotyczących dalszego kierunku rozwoju dokumentu strategicznego.

Zaleca się przeprowadzenie dwóch przeglądów strategicznych w trakcie obowiązywania strategii – pierwszy w 2030 roku jako ewaluacja bieżąca (on-going), a drugi w 2035 roku jako ewaluacja końcowa (ex-post). Ocena będzie opracowywana w oparciu o dane pochodzące z regularnego monitoringu. Efektem każdego z przeglądów będzie szczegółowe sprawozdanie zawierające analizę stopnia realizacji celów strategicznych oraz wykonania zaplanowanych działań. Raporty ewaluacyjne będą przedstawiane Radzie Miejskiej przez Burmistrza, wraz z propozycjami ewentualnych korekt, aktualizacji lub rozszerzenia treści dokumentu strategicznego.

Ewaluacja ex-ante – zgodnie z zapisami ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2025 r. poz. 198 z późn. zm.) w art. 10a. ust. 2 zawarto zapis, że podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przeprowadza uprzednią ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju przed jej przyjęciem (ewaluacja ex-ante). Ma to na celu ocenę jakości i wartości procesu oraz potencjalnych efektów wdrażania strategii, zgodnie z wytycznymi zawartymi w opracowaniu pt. *Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik praktyczny*, dostępnym na stronie

Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej. Przeprowadzenie ewaluacji ma służyć poprawie jakości planowanej interwencji.

Aktualizacja, czyli zmiana zapisów strategii będzie następować w uzasadnionych przypadkach, wynikających ze zmian zachodzących w otoczeniu wewnętrznym lub zewnętrznym Gminy Maków Podhalański, które mogą wpływać na skuteczność i trafność realizowanych działań. Odczyty to w szczególności takich zmian: społecznych (np. istotne zmiany demograficzne, migracje, nowe potrzeby mieszkańców), gospodarczych (np. pojawienie się nowych inwestycji, przekształcenia rynku pracy), prawnych (np. wprowadzenie nowych regulacji na poziomie krajowym lub unijnym), przestrzennych (np. nowe formy zagospodarowania terenu), czy politycznych (np. zmiana kierunków rozwoju przyjętych na szczeblu regionalnym lub krajowym).

Poszczególne komórki Urzędu Miejskiego, jednostki organizacyjne gminy i inne podmioty zaangażowane w realizację strategii	• Zgłoszenie konieczności zmiany zapisów strategii
Burmistrz Makowa Podhalańskiego	• Przedstawienie Radzie Miejskiej wniosku o dokonanie zmian w strategii
Koordinator Strategii	• Wydanie opinii o konieczności przeprowadzenia aktualizacji dokumentu
Burmistrz Makowa Podhalańskiego, Rada Miejska, poszczególne komórki Urzędu Miejskiego	• Decyzja o aktualizacji strategii
Rada Miejska (Referat Planowania, Inwestycji i Rozwoju)	• Podjęcie uchwały w sprawie aktualizacji strategii • Uchwalenie zaktualizowanej strategii – po uprzednio przeprowadzonych konsultacjach społecznych aktualizacji strategii

3.2 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia Rozwoju Gminy Maków Podhalański na lata 2025-2035 stanowi nadrzędny dokument planistyczny, określający główne kierunki rozwoju gminy w czterech kluczowych obszarach: społecznym, gospodarczym, przestrzennym oraz klimatyczno-środowiskowym. Ze względu na szeroki zakres tematyczny strategii, niezbędne jest jej doprecyzowanie i rozwinięcie w dokumentach wykonawczych. Stanowią je obowiązujące lub planowane do opracowania plany i programy sektorowe, zarówno o charakterze obligatoryjnym, jak i dobrowolnym. Do najważniejszych z nich należą m.in.:

- dokumenty planistyczne — studium, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;
- programy ochrony środowiska;
- gminne programy wspierania polityki społecznej.

Przy tworzeniu i aktualizacji dokumentów niższego szczebla rekomenduje się aby:

- Dokumenty wykonawcze były napisane możliwie prostym językiem, zrozumiałym dla osób niebędących specjalistami w danej dziedzinie.
- Dokumenty były odpowiednio oznaczone, zgodnie z obowiązującymi zasadami.
- Przygotowanie dokumentu wykonawczego zakończyło się w ciągu 12 miesięcy od jego zainicjowania.
- Każdy dokument wykonawczy został poddany konsultacjom społecznym,
- W każdym dokumencie wykonawczym znalazło się co najmniej odniesienie do konkretnego celu strategicznego i kierunku działań niniejszej strategii – zaleca się wykazanie spójności dokumentu z niniejszą strategią.
- Każdy dokument wykonawczy posiadał przypisaną komórkę organizacyjną jako wiodącą, odpowiadającą za całościową realizację.

W poniższej tabeli zawarto dokumenty, które obowiązują na terenie Gminy Maków Podhalański wraz z określeniem ich zgodności z niniejszą strategią.

Tabela 7 Wykaz dokumentów obowiązujących w Gminie Maków Podhalański wraz z oceną aktualności wobec strategii

Nazwa dokumentu	Data przyjęcia/aktualizacji	Uwagi
Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Maków Podhalański	Ostatnia zmiana w 2021 r.	Obowiązuje do 2026 r. (nie później niż do 30 czerwca 2026 r.) później zostanie zastąpione Planem ogólnym
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Maków Podhalański na lata 2021-2030	2020 r.	Aktualny, zgodny z zapisami strategii
Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Maków Podhalański na lata 2016-2026	2016 r.	Aktualny, zgodny z zapisami strategii
Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej na lata 2024 – 2028 Gminy Maków Podhalański	2023 r.	Aktualny, zgodny z zapisami strategii

Źródło: opracowanie własne.

3.3 Finansowanie strategii

Realizacja celów określonych w *Strategii Rozwoju Gminy Maków Podhalański na lata 2025–2035* wymaga od władz samorządowych zaangażowanego i świadomego podejścia do pozyskiwania odpowiednich narzędzi, metod oraz źródeł finansowania. Kluczowe jest efektywne wykorzystanie

wszystkich dostępnych środków, które pozwolą na sprawne wdrażanie zaplanowanych przedsięwzięć i przybliżą gminę do osiągnięcia jej długofalowej wizji rozwoju. Wśród potencjalnych źródeł finansowania należy brać pod uwagę między innymi:

- Środki budżetu jednostek samorządu terytorialnego – regionalne, powiatowe oraz środki własne gminy;
- Środki budżetu państwa;
- Środki pochodzące z budżetu województwa małopolskiego,
- Środki funduszy celowych;
- Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027;
- Inne środki publiczne,
- Inne środki z budżetu Unii Europejskiej z programów:
 - *Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027(FEnIKS)* – finansowanie projektów przyczyniających się do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu.
 - *Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)* – odnoszą się do finansowania projektów związanych z poprawą sytuacji osób bezrobotnych na rynku pracy, zwiększeniem dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnieniem opieki nad dziećmi, podnoszeniem jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracją społeczną, rozwojem usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia.
 - *Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027 (FENG)* – fundusze te mogą zostać wykorzystane na realizację projektów badawczo-rozwojowych, innowacyjnych oraz takich, które będą zwiększać konkurencyjność lokalnej gospodarki.
 - *Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027 (FERC)* – dedykowane dla projektów związanych z rozwojem cyfryzacji, w tym z rozwojem e-usług oraz wzmocnieniem cyberbezpieczeństwa w przedsiębiorstwach i JST.
 - *Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich 2021-2027 (PTFE)* – fundusze przeznaczone na szkolenia dla beneficjentów korzystających ze środków Funduszy Europejskich, działania informacyjno-promocyjne oraz rozwój systemu informatycznego umożliwiającego aplikowanie i rozliczanie projektów unijnych.

Ponadto, do współfinansowania projektów realizowanych w ramach programów operacyjnych lub w formule partnerstwa publiczno-prywatnego mogą zostać wykorzystane środki prywatne.

W latach 2019-2023 wydatki majątkowe inwestycyjne Gminy Maków Podhalański wyniosły łącznie 58,2 mln zł, czyli średnio 11,6 mln zł na rok. Biorąc te wyliczenia można oszacować, że w trakcie

realizacji niniejszej strategii w okresie 2025-2035 Gmina Maków Podhalański poniesie wydatki inwestycyjne w wysokości około 116,4 mln zł. Szacunki będą precyzowane w oparciu o Wieloletnią Prognozę Finansową.

Tabela 8 Potencjalne źródła finansowania strategii

Cel strategiczny	Potencjalne źródła finansowania	Priorytety
Cel strategiczny 1. Wspieranie potencjału społeczno-kulturowego Gminy Maków Podhalański	Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027	Priorytet FEMP.05 Fundusze europejskie wspierające infrastrukturę społeczną Priorytet FEMP.06 Fundusze europejskie dla rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego
	Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027	Priorytet FERS.02 Opieka nad dziećmi i równowaga między życiem prywatnym i zawodowym Priorytet FERS.03 Dostępność i usługi dla osób z niepełnosprawnościami Priorytet FERS.04 Spójność społeczna i zdrowie
	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnKS)	Priorytet FENX.06 Zdrowie Priorytet FENX.07 Kultura
	Program Interreg Polska-Słowacja 2021-2027	Priorytet 3. Twórcze i atrakcyjne turystycznie Pogranicze Priorytet 4. Współpraca instytucji i mieszkańców Pogranicza
	Sportowa Polska – Program rozwoju lokalnej infrastruktury sportowej (i inne Programy Ministerstwa Sportu i Turystyki)	
	Narodowy Fundusz Zdrowia	
	Fundusz Inicjatyw Obywatelskich	
	Programy Ministerstwa Zdrowia	
	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	
Cel strategiczny 2. Wzmocnienie i dywersyfikacja lokalnej gospodarki	Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027	Priorytet FEMP.01 Fundusze europejskie dla badań i rozwoju oraz przedsiębiorczości Priorytet FEMP.06 Fundusze europejskie dla rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego
	Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)	Priorytet FENG.01 Wsparcie dla przedsiębiorców Priorytet FENG.02 Środowisko sprzyjające innowacjom
	Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027	Priorytet FERS.01 Umiejętności
	Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności	Komponent A „Odporność i konkurencyjność gospodarki”
	Program Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027	Priorytet 1. Innowacyjne społeczeństwa

Cel strategiczny	Potencjalne źródła finansowania	Priorytety
	Program Interreg Europa Środkowa 2021-2027	Priorytet 1. Współpraca na rzecz inteligentnej Europy Środkowej
Cel strategiczny 3. Zrównoważony rozwój przestrzenny i funkcjonalny gminy Maków Podhalański	Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027	Priorytet FEMP.04 Fundusze europejskie dla transportu regionalnego
	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)	Priorytet FENX.04 Wsparcie sektora transportu z Funduszu Spójności Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR
	Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności	Komponent E „Zielona, inteligentna mobilność” Komponent C „Transformacja cyfrowa”
	Program Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027	Priorytet 3. Społeczeństwa neutralne dla klimatu
	Program Interreg Europa Środkowa 2021-2027	Priorytet 3. Współpraca na rzecz lepiej połączonej Europy Środkowej
	Program Interreg Polska-Słowacja 2021-2027	Priorytet 2: Lepiej połączone Pogranicze
	Rządowy Fundusz Polski Ład Program Inwestycji Strategicznych	
Cel strategiczny 4. Podnoszenie jakości środowiska naturalnego i adaptacja do zmian klimatu	Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027	Priorytet FEMP.02 Fundusze europejskie dla środowiska
	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)	Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności Priorytet FENX.02 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR
	Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności	Komponent B „Zielona energia i zmniejszenie energochłonności”
	Program Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027	Priorytet 2. Społeczeństwa rozważnie korzystające z wody Priorytet 3. Społeczeństwa neutralne dla klimatu
	Program Interreg Europa Środkowa 2021-2027	Priorytet 2. Współpraca na rzecz bardziej zielonej Europy Środkowej
	Program Interreg Polska-Słowacja 2021-2027	Priorytet 1: Przyjazne naturze i bezpieczne Pogranicze
	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	
	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie	

Źródło: opracowanie własne.

3.4 Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Zasady przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko określa ustawa z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. 2024 r. poz. 1112). Projekt strategii rozwoju gminy obowiązkowo podlega strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (sooś), o ile wyznacza ramy dla późniejszej realizacji projektów mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

W dniu 14 listopada 2025 r. złożono wnioski do dwóch podmiotów: Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Krakowie oraz Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego dotyczące odstąpienia od konieczności przeprowadzenia Strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Strategii Rozwoju Gminy Maków Podhalański na lata 2025-2035.

Małopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny pismem o sygnaturze NS.9022.6.98.2025 z dnia 12 grudnia 2025 r. uzgodnił odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla przedmiotowego projektu dokumentu.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie pismem o sygnaturze OO.410.1.60.2025.MaS z dnia 12 grudnia 2025 r. również uzgodnił odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla przedmiotowego projektu dokumentu.

3.5 Ewaluacja ex-ante

Konieczność przeprowadzenia ewaluacji ex-ante projektu *Strategii Rozwoju Gminy Maków Podhalański 2025-2035* jest konsekwencją zapisów ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. 2025 poz. 198). Zgodnie z art. 10a ust., podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przeprowadza uprzednią ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju – przed jej przyjęciem. Efektem niniejszej ewaluacji jest ocena trafności i spójności założeń przyjętych w projekcie *Strategii Rozwoju Gminy Maków Podhalański 2025-2035*, jak również jej planowanego sposobu realizacji.

Zachowując zgodność z założeniami ustawowymi przyjęto podstawowe kryteria ewaluacji, do których należy:

- kompletność dokumentu wobec wymogów ustawowych;
- trafność zaplanowanych celów strategicznych w odniesieniu do zdiagnozowanych problemów i wyzwań;

- spójność wewnętrzna i zewnętrzna;
- potencjalna efektywność wyznaczonych celów oraz metod ich wdrażania i zabezpieczenia odpowiednich zasobów.

Kompletność

Celem opisywanego obszaru jest analiza Projektu *Strategii Rozwoju Gminy Maków Podhalański 2025-2035* pod kątem zawartości obligatoryjnych elementów, wskazanych w art. 10e ust. 3 pkt. 1-9 z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. 2024 poz. 1465 ze zm.) z uwzględnieniem kwestii społecznych, gospodarczych oraz przestrzennych.

Tabela 9. Obligatoryjne elementy strategii rozwoju gminy a Projekt *Strategii Rozwoju Gminy Maków Podhalański 2025-2035*

Obligatoryjne elementy strategii rozwoju gminy	Projekt <i>Strategii Rozwoju Gminy Maków Podhalański 2025-2035</i>
Wnioski z diagnozy przeprowadzonej na potrzeby strategii	1.5 Wnioski z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej Gminy
Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym	2.2 Cele strategiczne rozwoju Gminy i kierunki działań podejmowanych dla ich osiągnięcia
Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych	2.2 Cele strategiczne rozwoju Gminy i kierunki działań podejmowanych dla ich osiągnięcia
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	2.3 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej
Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	2.4 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej
Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia	2.5 Rezultaty planowanych działań
Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2020 r. poz. 1668 oraz z 2021 r. poz. 1038 i 1834), wraz z zakresem planowanych działań	1.3 Komplementarność
System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	3.1 Realizacja, monitoring, ewaluacja i aktualizacja Strategii 3.2 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych
Ramy finansowe i źródła finansowania	3.3 Finansowanie Strategii

Źródło: opracowanie własne.

Projekt *Strategii Rozwoju Gminy Maków Podhalański 2025-2035* został sporządzony w formie zarówno tekstowej, jak i graficznej zgodnie z wymogami ustawowymi, określonymi w art. 10e ust 4 ustawy z 8

marca 1990 roku o samorządzie gminnym. Zawiera ponadto obligatoryjny model struktury funkcjonalno-przestrzennej, rysunek ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie oraz grafiki OSI, które stanowią realizację treści określonych w punktach 4-7 ww. artykułu.

Wobec powyższego, projekt *Strategii Rozwoju Gminy Maków Podhalański 2025-2035* uznaje się za kompletny.

Trafność

Celem oceny trafności jest zweryfikowanie, czy zidentyfikowane cele strategiczne oraz kierunki działania wraz z zakresem zadań zostały dostosowane do zdiagnozowanych problemów oraz czy stanowią odpowiedź na wyzwania i potrzeby. Kryterium dotyczące trafności bierze pod uwagę również, czy zaplanowana interwencja strategiczna bazuje na wykorzystaniu pojawiających się szans i mocnych stronach gminy.

Pierwszym etapem związanym z opracowaniem strategii było przeprowadzenie kompleksowej diagnozy, której zapisy znajdują odzwierciedlenie w zaplanowanych celach strategicznych oraz kierunkach działania. Przy opracowywaniu niniejszej strategii wykorzystano różne narzędzia i metody badawcze, wśród których można wskazać:

- Analizę desk research – polegała na przeanalizowaniu ogólnodostępnych danych statystycznych i informacji znajdujących się w innych dokumentach diagnostycznych, strategicznych oraz statystyk udostępnianych przez różne podmioty i instytucje.
- Badanie ilościowe – badanie zrealizowano w kwietniu i maju 2025 roku, a udział w nim wzięło 428 mieszkańców Gminy Maków Podhalański, których opinie pozwoliły na ocenę obecnej sytuacji w gminie oraz pomogły wskazać kierunki i stanowiły wskazówkę do zaplanowania dalszego rozwoju gminy.
- Badanie jakościowe – badania tego typu przyjęły formę warsztatów moderowanych przez ekspertów DELTA PARTNER. Zostały przeprowadzone w celu zebrania pogłębionych informacji na temat zachodzących zmian oraz uwarunkowań rozwojowych mających wpływ na Gminę. Badania przeprowadzono w maju 2025 r. wśród urzędników, radnych, przedstawicieli jednostek organizacyjnych oraz zainteresowanych mieszkańców.

O trafności przedstawionej w dokumencie interwencji strategicznej świadczy również fakt, że uwzględnia ona wnioski z przeprowadzonej diagnozy oraz uwarunkowania wewnętrzne (mocne i słabe strony) oraz zewnętrzne (szanse i zagrożenia).

Efektywność i skuteczność

W części wdrożeniowej, przedstawiono kluczowe mechanizmy związane z realizacją i wdrażaniem strategii, a także ewaluacją i ewentualną aktualizacją jej zapisów. Zawarto tam także informacje o potencjalnych źródłach finansowania, co zwiększa prawdopodobieństwo skutecznego wykonania zaplanowanych zadań.

W rozdziale 2.5. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia zamieszczono natomiast katalog wskaźników przypisanych do poszczególnych kierunków działania oraz określono wartości bazowe i oczekiwane tendencje bądź wartości docelowe w 2035 r. wraz z określeniem źródła danych dla poszczególnych wskaźników, co ułatwi gromadzenie danych i monitorowanie zmian wartości wskaźników. Systematyczne działania monitoringowe będą dostarczać wartościowych danych, które pozwolą ocenić konieczność ewentualnych modyfikacji strategii, co może pozytywnie wpłynąć na jakość całego dokumentu.

Spójność

Spójność wewnętrzna

Strategia charakteryzuje się wysoką spójnością wewnętrzną, co zostało przedstawione w rozdziale 2.2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym. Cele strategiczne wskazane w dokumencie wzajemnie się przenikają i uzupełniają, tworząc spójną, kompleksową interwencję, która będzie miała wpływ na rozwój Gminy Maków Podhalański. Każdy z celów strategicznych wpływa na inne obszary planowania, co umożliwia skuteczną realizację działań przypisanych do poszczególnych kierunków – ponieważ obszary te są ze sobą powiązane i wzajemnie od siebie zależne. Zarówno główne cele, jak i kierunki działań oraz planowane inicjatywy zostały opracowane tak, aby w sposób kompleksowy oddziaływać na wszystkie obszary funkcjonowania gminy. Ujęto w nich zarówno wyniki analizy potrzeb różnych grup interesariuszy, jak i aktualne uwarunkowania rozwojowe.

Przedmiotowa strategia obejmuje zagadnienia wśród których wskazuje się m.in.: ofertę czasu wolnego, usługi opiekuńcze, poprawę bezpieczeństwa publicznego, wsparcie przedsiębiorczości, ład przestrzenny, rozwój sieci infrastruktury technicznej czy kwestie związane z jakością środowiska.

Spójność zewnętrzna

Zapisy projektu *Strategii Rozwoju Gminy Maków Podhalański 2025-2035* są komplementarne wobec nadrzędnych dokumentów strategicznych oraz planistycznych i powstały w oparciu o cele rozwojowe dotyczące zarówno najbliższego otoczenia Gminy Maków Podhalański, jak i całego kraju. W rozdziale 1.3 projektu *Strategii Rozwoju Gminy Maków Podhalański 2025-2035* wykazano w sposób przejrzysty jej komplementarność wobec *Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”*. Strategia ma

ponadto charakter komplementarny wobec zapisów takich dokumentów, jak *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*, *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030*, *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego*, *Regionalny Plan Transportowy Województwa Małopolskiego na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030 roku*. Spójność Strategii z nadrzędnymi dokumentami umożliwia realizację założeń finansowania z funduszy Unii Europejskiej i ma duże znaczenie w kontekście możliwości kompleksowej realizacji celów rozwojowych.

Podsumowanie

Analiza zapisów dokumentu wykazała, iż realizacja zaplanowanych działań przyniesie wymierne efekty, a nakłady ponoszone w celu realizacji założeń *Strategii Rozwoju Gminy Maków Podhalański 2025-2035* będą adekwatne w odniesieniu do zaplanowanych rezultatów. Stwierdza ona:

- kompletność dokumentu,
- trafność celów strategicznych i kierunków działań w kontekście skutecznie zdiagnozowanych problemów i wyzwań Gminy Maków Podhalański,
- oczekiwaną skuteczność i efektywność działań,
- spójność wewnętrzną strategii pomiędzy częścią diagnostyczną i strategiczną,
- spójność zewnętrzną, oznaczającą komplementarność wobec jej założeniami i założeniami dokumentów wyższego rzędu lub równorzędnych.

W związku z powyższym rekomenduje się uchwalenie dokumentu.

Załącznik nr 1 Mapy ryzyka i zagrożenia powodziowego

Na poniższych mapach przedstawiono obszary zagrożenia powodziowego w gminie Maków Podhalański, a więc obszary, na których istnieje możliwość wystąpienia powodzi o określonym prawdopodobieństwie lub powodzi w wyniku zdarzenia ekstremalnego. Na mapach wyróżniono:

- Zagrożenie powodziowe – możliwość wystąpienia na danym terenie powodzi o określonym prawdopodobieństwie,
- Ryzyko powodziowe – kombinacja prawdopodobieństwa wystąpienia powodzi i potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej.

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią to natomiast:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,
- obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska, stanowiące działki ewidencyjne.

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW

MAPA ZAGROŻENIA POWODZIOWEGO

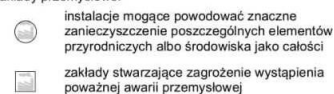
MAPA RYZYKA POWODZIOWEGO

Potencjalne negatywne skutki dla środowiska,
dziedzictwa kulturowego i działalności gospodarczej

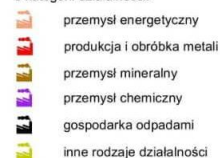
klasy użytkowania terenu:

zakłady przemysłowe:

o kategorii działalności:

potencjalne ogniska zanieczyszczeń:

Potencjalne negatywne skutki dla życia i zdrowia ludzi
oraz wartości potencjalnych strat powodziowych

budynek mieszkalny
w obszarze zagrożenia powodziowego [głębokość wody w m]:

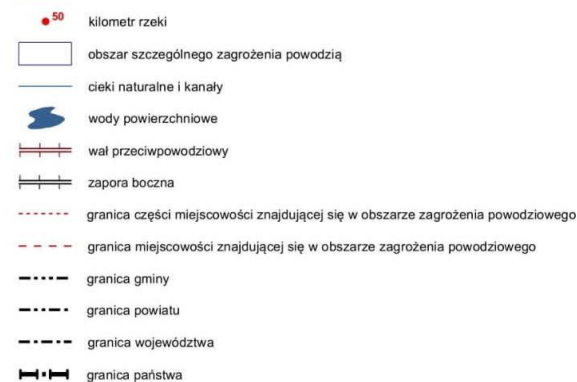
budynek o znaczeniu społecznym
w obszarze zagrożenia powodziowego [głębokość wody w m]:

oznaczenie budynku o znaczeniu społecznym:

żłb. - żłobek, przedszk. - przedszkole, szk. - szkoła,
P - jednostki Policji, rem. - jednostki ochrony przeciwpożarowej, SG - jednostki Straży Granicznej,
szpit. - szpital, san. - sanatorium, d. op. - dom pomocy społecznej, dom opieki, hospicjum,
c. han. - centrum handlowo-usługowe, H - hotel, d. wyp. - dom wypoczynkowy,
d. wych. - dom wychowawczy, z. kar. - zakład karny, zakład poprawczy, areszt śledczy

wartość potencjalnych strat powodziowych [zł/m²]

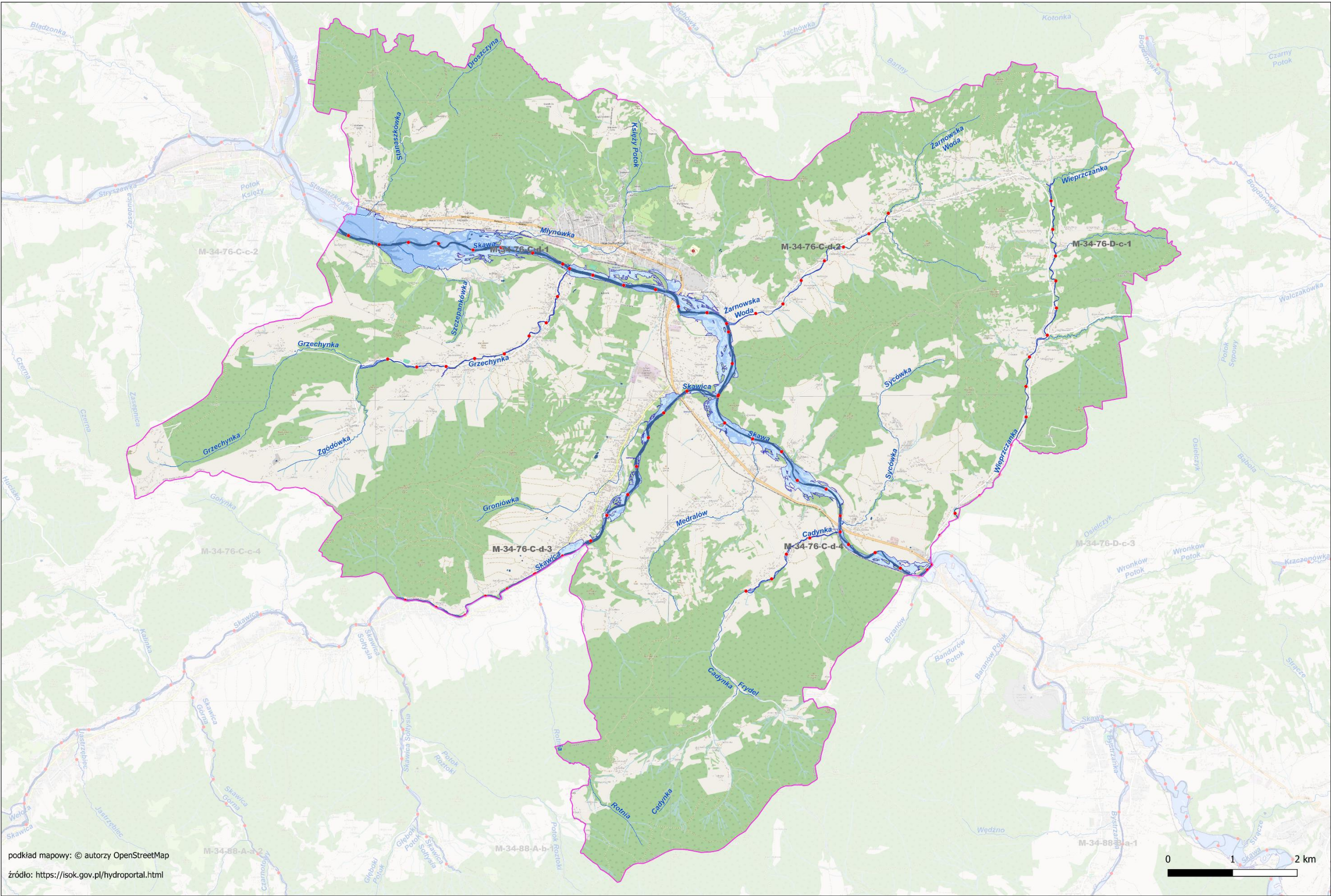
KALISZ
1380 nazwa miasta i szacunkowa liczba mieszkańców zagrożonych powodzią

Chotów
52 nazwa wsi i szacunkowa liczba mieszkańców zagrożonych powodzią

Rypinek
15 nazwa części miasta lub wsi i szacunkowa liczba mieszkańców zagrożonych powodzią

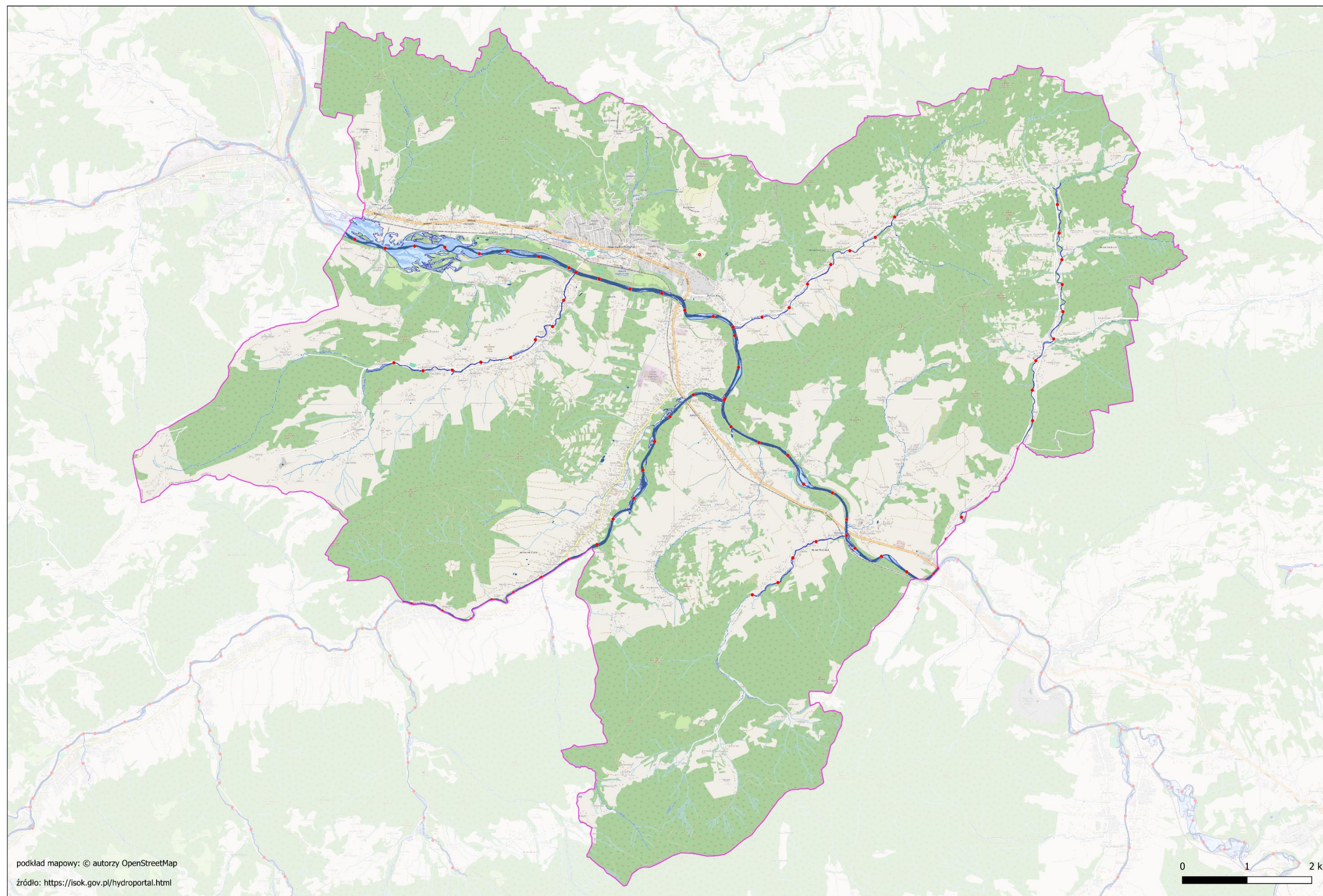
Mapa zagrożenia powodziowego

Obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat)

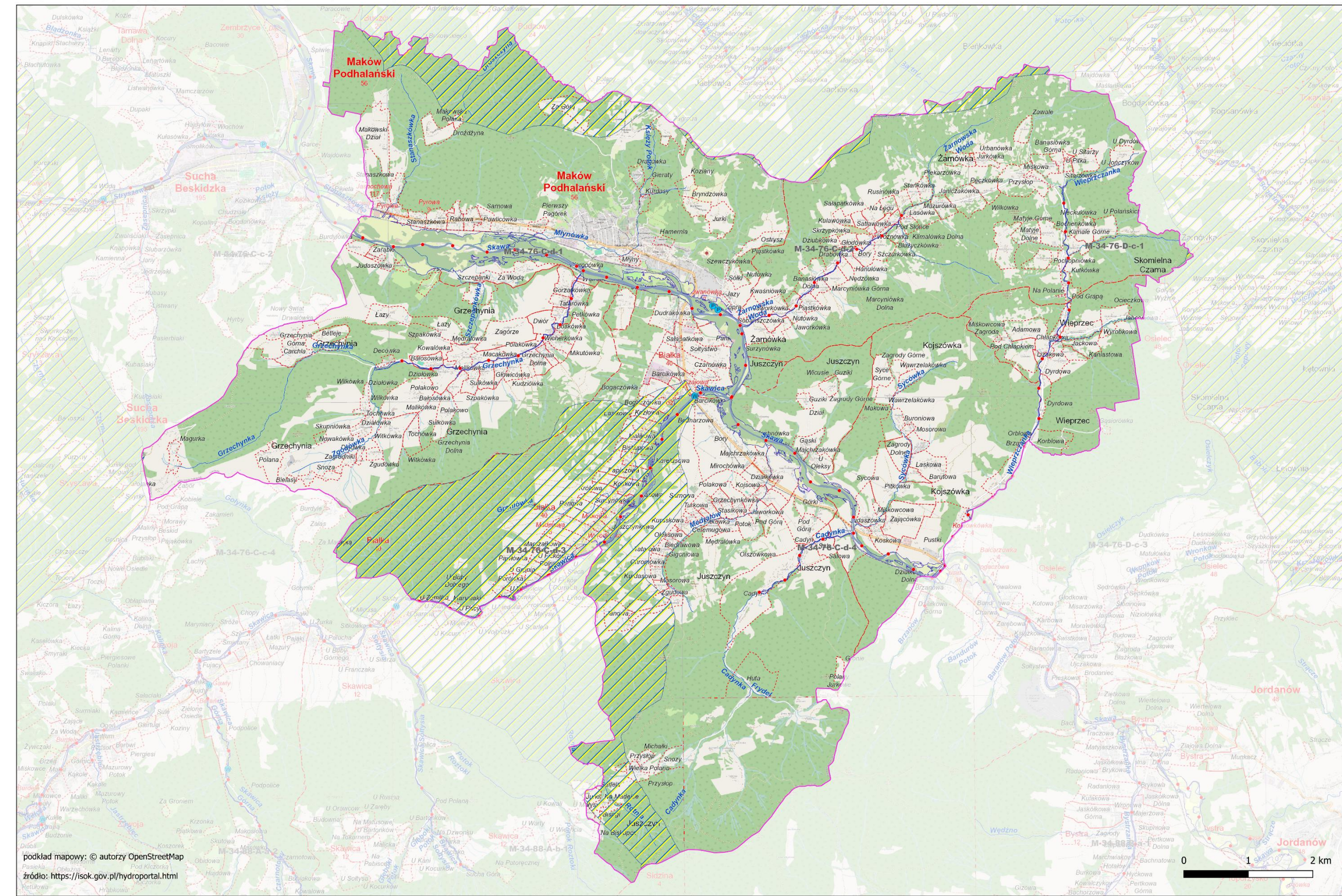

Mapa zagrożenia powodziowego

Obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% (raz na 10 lat)

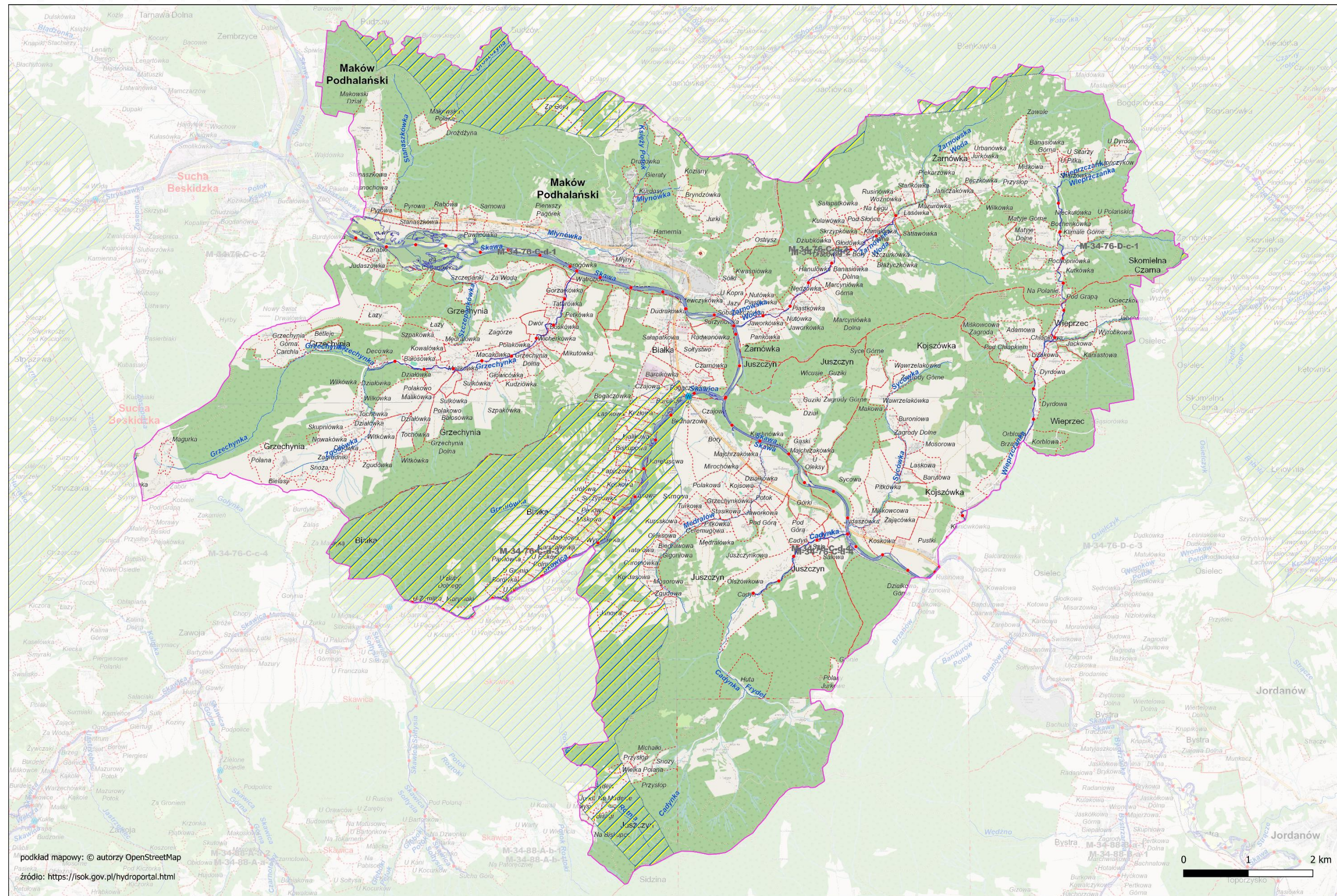

Mapa ryzyka powodziowego
Obszary, na których ryzyko wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat)

Mapa ryzyka powodziowego

Obszary, na których ryzyko wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% (raz na 10 lat)

Spis tabel i grafik

<i>Tabela 1 Cele i kierunki rozwoju zawarte w strategii wojewódzkiej</i>	<i>9</i>
<i>Tabela 2 Komplementarność strategii gminy ze Strategią Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”</i>	<i>10</i>
<i>Tabela 3 Charakterystyka JCWP zlokalizowanych na terenie Gminy Maków Podhalański</i>	<i>11</i>
<i>Tabela 4 Charakterystyka JCWPd zlokalizowanych na terenie Gminy Maków Podhalański</i>	<i>12</i>
<i>Tabela 5 Działania podstawowe przypisane do poszczególnych JCWP i JCWPd w IIaPGW znajdujących się na terenie Gminy Maków Podhalański</i>	<i>13</i>
<i>Tabela 6 Układ hierarchiczny systemu osadniczego Gminy Maków Podhalański</i>	<i>39</i>
<i>Tabela 7 Wykaz dokumentów obowiązujących w Gminie Maków Podhalański wraz z oceną aktualności wobec strategii.....</i>	<i>61</i>
<i>Tabela 8 Potencjalne źródła finansowania strategii</i>	<i>63</i>
<i>Grafika 1 Położenie Gminy Maków Podhalański na tle regionu.....</i>	<i>16</i>
<i>Grafika 2 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Maków Podhalański.....</i>	<i>48</i>
<i>Grafika 3 Wybrane ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Maków Podhalański</i>	<i>54</i>